

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening / 5 / 2010

TEMA:
**GRÆNSER FOR
FATTIGDOM**

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Vilby

Landssekretær: Dorte Olsen

Social Politik udkommer seks gange årligt og sendes automatisk til alle medlemmer

Redaktion:

Peter Bundesen (Ansv.)

Den Sociale Højskole i Odense

Tlf.: 63 18 47 63

E-mail: pebu@ucl.dk

Tine Gomard

E-mail: ecuador@cykel.dk

Leena Eskelinen

E-mail: le@akf.dk

Margit Lotz

E-mail: margit.lotz@gmail.com

Preben Etwil

E-mail: etwilmeyland@vip.cybercity.dk

Morten Frederiksen

E-mail: mf@soc.ku.dk

Mads Samsing

E-mail: mads.samsing@gmail.com

Sofie Nørgaard-Nielsen

E-mail: sofie@noergaard-nielsen.dk

Dette nummer er redigeret af:
Peter Bundesen og Preben Etwil

Redaktionssekretær:

Nina Særkjær Olsen

ISSN 0905-8176

Artikler fra Social Politik kan citeres med tydelig kildeangivelse

Redaktionen gør opmærksom på, at artikler i Social Politik ikke nødvendigvis dækker redaktionens eller Socialpolitisk Forenings synspunkter

Tryk:

Eks-Skolens Trykkeri ApS

Tlf.: 35 35 72 76

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tema: Grænser for fattigdom

Preben Etwil og Peter Bundesen: Grænser for fattigdom	3
Knud Vilby: Hvis samfundet bliver for skævt skrider fundamentet	5
Benedikte Kiær: Fattigdom findes – også i Danmark	9
Jens Aage Bjørkøe: Fattigdom og forståelse	13
Mimi Jacobseb: Fattigdom er ikke for børn	18
Finn Kenneth Hansen: Fattigdom i Danmark – manglende erkendelse og viden	23
Tim Knudsen: Fra fattighjælp til konkurrencestat ..	28

Internationalt og forening

Peter Abrahamson (klumme): Den globale kamp mod fattigdom	32
Per K. Larsen: EU's fattigdomsbekæmpelse frem mod 2020	36
Knud Vilby: Frivillighedsår og handlingsplan mod børnefattigdom	37

HVAD ER SOCIALPOLITISK FORENING?

Socialpolitisk Forening samler aktive mennesker, foreninger og organisationer på tværs af faggrænser og politiske skel, for at debattere aktuelle socialpolitiske spørgsmål. Som fx. stigende fattigdom blandt børn og voksne, øget arbejdsløshed, straf og resocialisering og børn og unges mistroivsel. Sammen søger vi at finde nye veje og løsninger på vitale samfundsproblemer.

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.

1401 København K

Tlf.: 35 82 83 50 (daglig 10-15)

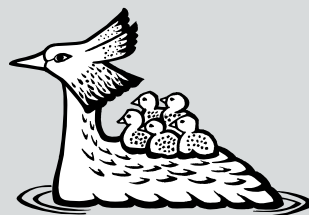
www.socialpolitisk-forening.dk

Mercur Bank: 8401 1107640

Socialpolitisk Forlag

Samme adresse, tf. og e-mail

Mercur Bank: 8401 1107616

GRÆNSER FOR FATTIGDOM

EU har vedtaget at gøre 2010 til et Europæisk år for bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse. Man må nok sige, at det er et yderst relevant, væsentligt og samfundsnyttigt fokusområde. Men desværre - bedømt på den offentlige debat - er der tilsyneladende ikke mange, der har opdaget initiativet. Alle har haft travlt med sig selv, og at forholde sig til finanskrisen, terrortrusler og politisk personfnidder til både højre og venstre.

Naturligvis kan tidsskriftet Social Politik ikke gøre den store forskel på den offentlige debat, men vi kan samle en række bidrag, der belyser den aktuelle fattigdomssituation - og ikke mindst kompleksiteten i begrebet. Det er redaktionens overbevisning, at især dette temanummer kan ridse nogle af de positioner op, der skal præsenteres, og arbejdes videre med, i den såkaldte »Fattigdomsuge« i begyndelsen af november 2010. Se mere information på: www.stopfattigdom.nu

Formand for Socialpolitisk Forening Knud Vilby kridter banen op med sin artikel: *Hvis samfundet bliver for skævt skrider fundamentet*. Med udgangspunkt i en international undersøgelse påvises det, at fattigdom og økonomisk ulighed fremmer usikkerhedssamfundet - til skade for både de fattige og de velbjegete.

Socialminister Benedikte Kiær svarer - om end kun indirekte - på Knud Vilbys kritik med sin artikel *Fattigdom findes - også i Danmark*: Budskabet her er, at regeringen faktisk forsøger at bekæmpe fattigdom og social udstødelse på mange planer. Ministeren mener, at fokus på en officiel fattigdomsgrænse er et alt for snævert grundlag for praktisk politisk handling.

Forstander på Kofoed Skole Jens Aage Bjørkøe forsøger igennem sit bidrag: *Fattigdom og forståelse*, at nuancere hele fattigdomsbegrebsverdenen. Især ligger den nye og relative fattigdom i det sociale system forfatteren på sinde. Fattigdom er i dagens Danmark ikke noget der udelukkende kan udtrykkes i sult og materiel nød, men derimod i udelukkelse og marginalisering fra de små og store fællesskaber, dvs. arbejdsmarkedet, sociale og kulturelle netværk.

Generalsekretær i Red Barnet Mimi Jakobsen har meget naturligt foretaget et kritisk eftersyn af børnenes placering i en fattigdomssammenhæng: *Fattigdom er ikke for børn*. Artiklen bygger i høj grad på en række undersøgelser, som Red Barnet har foretaget. De viser, at der i dagens Danmark er omkring 65.000 fattige børn. Denne fattigdom er

*Af Peter Bundesen
og Preben Etwil*

særlig udtalt for de børn, hvor forældrene lever af starthjælp, introduktionsydelse eller som er ramt af kontanthjælpsloftet.

Forsker på CASA Finn Kenneth Hansen gennemgår i sin artikel: *Fattigdom i Danmark – manglende erkendelse og viden* hvordan fattigdom og indkomstulighed har udviklet sig siden den nuværende regering tog over. Tallene viser med kynisk overbevisning, at både fattigdommen og indkomstuligheden er steget markant under den borgerlige regering. Statistikken viser nogle rigtig kedelige udviklingstræk. Skurken i dette absurde teater er helt givet introduktionsydelsen, starthjælpen og loftet over kontakthjælpen.

Professor Tim Knudsen afslutter temaet med i et historisk-politisk helikopterperspektiv, at belyse sammenhængen mellem stat og fattigdom i sin artikel: *Fra fattighjælp til konkurrencestat*.

HVIS SAMFUNDET BLIVER FOR SKÆVT SKRIDER FUNDAMENTET

Større ulighed giver flere sociale og sundhedsmæssige problemer, og det koster i hele samfundet. Danmark skrider i disse år den gale vej.

Mangfoldighed er en god ting, og vi ønsker et samfund, hvor mennesker er forskellige. Nivellering kan være nødvendigt i bygge- og anlægsvirksomhed, men mennesker skal ikke nivelleres, og det menneskelige samfund skal ikke være plant. Vi har både brug for noget originalt og for originalerne.

Jeg kom til at tænke på det, da jeg læste bogen »The spirit level« af Richard Wilkinson og Kate Picket. Den har en undertitel som på dansk lyder, »Derfor er lighed bedst for alle«, og den handler om uligheden mellem 23 rige lande og USA's 50 stater. Men jeg forstod ikke den engelske titel »The spirit level« og måtte slå ordet op.

Spirit level betyder vaterpas. Ingen håndværker kan leve uden. Med det kan man sikre sig, at alt er i vater. Fuldstændig plant, fuldstændig horisontalt, fuldstændigt lige. Men sådan skal samfundet jo ikke være.

Richard Wilkinson og Kate Picket har sat sig for at måle ligheds- og ulighedsniveauerne i 23 rige nationer og i USA's 50 forskellige stater. De er begge universitetsprofessorer med baggrund i epidemiologi. De har arbejdet med problemer omkring ulighed i sundhed, og Wilkinson har desuden studeret økonomisk historie. Tilgangen til ulighedsproblemet er bred, men videnskabelig, og bogen har været noget af en sensation fra den udkom sidste år.

Budskabet er, at stor ulighed i et samfund ikke blot fører til, at de dårligst stillede har det dårligere end andre, uligheden er også til skade for hele samfundet, blandt andet fordi de samfundsmæssige (og private) udgifter stiger på en masse områder.

Forfatterne dokumenterer temmelig overbevisende, at lighed eller ulighed spiller en større rolle for samfundets trivsel og velvære end det absolutte gennemsnitlige velstandsniveau, og de konkluderer, at et samfund hvor afstanden mellem rig og fattig er for stor, er til skade for alle, også de velstående.

Af Knud Vilby

Fuldstændig plant, fuldstændigt horisontalt, fuldstændigt lige. Men sådan skal samfundet jo ikke være

Et samfund hvor afstanden mellem rig og fattig er for stor, er til skade for alle, også de velstående

Danmark ligger pænt, men...

Jeg skal skynde mig at sige, at Danmark er et af de 23 lande, og de fleste steder kommer Danmark pænt ud. Kun lidt dårligere end Norge, Sverige og Finland. Vi er blandt de lande, der bruges til dokumentation af, at relativt stor lighed er til fordel for alle. I den forstand har socialminister Benedikte Kiær ret, når hun i sin artikel i dette nummer fremhæver det danske samfund positivt.

Hvis et samfund bliver for skævt, så skrider fundamentet, så begynder samfundet at slå revner

Alligevel kan vi bruge denne ulighedsundersøgelse til noget. Går vi tilbage til Vaterpas-titlen, så er budskabet nemlig ikke, at vi alle skal rettes af og planeres, men at hvis et samfund bliver for skævt, så skrider fundamentet, så begynder samfundet at slå revner. Så er der flere mennesker, der får det dårligt og samtidig vokser udgifterne til vedligeholdelse. De nødvendige reparationer bliver dyrere og dyrere.

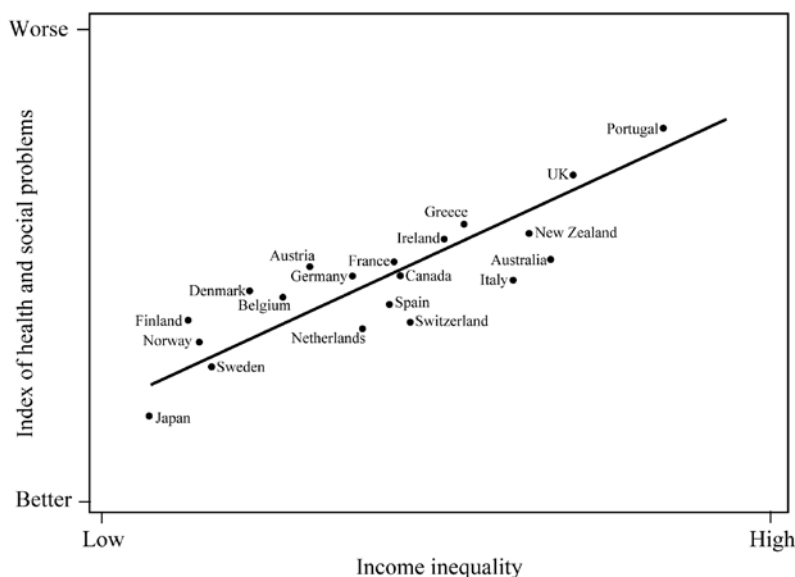
De to forfattere sætter sig for at analysere sundhed og sociale problemer i forhold til økonomi og ulighed ud fra primært 8 forskellige faktorer, hvoraf nogle er nemmere at måle end andre:

De to forfattere sætter sig for at analysere sundhed og sociale problemer i forhold til økonomi og ulighed ud fra primært 8 forskellige faktorer

- Graden af tillid mellem mennesker (trust)
- Mentale sygdomme (inkl. konsekvenser af alkohol- og narkotikamisbrug)
- Levetidsforventninger og børnedødelighed
- Fedme
- Børns uddannelsesmæssige standard
- Antallet af teenagefødsler
- Antallet af drab
- Omfanget af fængslinger
- Den sociale mobilitet

Der er rigtigt mange figurer i bogen, men billedet er fra område til område nogenlunde det samme. De 23 lande hører alle til de rige i de globale statistikker. Det er europæiske lande plus USA, Japan, Canada, Australien, New Zealand og Australien. Og når lande er så relativt rige, er deres placering i statistikkerne ikke særligt afhængig af, om deres gennemsnitsbruttonationalprodukt pr. indbygger er lidt højere eller lavere. Det afgørende er graden af ulighed. Billedet er ligesådan, når de to forfattere sammenligner USA's 50 stater.

Jeg gengiver fra denne artikel blot en enkelt af figurerne, der sammenstiller de mange tal for sundhed og sociale forhold, og som viser, at lande som Japan, Sverige og Norge kommer bedst ud samtidig med at de lige som Finland har den laveste grad af indkomstulighed. I den modsatte ende ligger USA, Portugal og Storbritannien med USA som klar bundskrabber med størst ulighed og de værste sociale og sundhedsmæssige problemer.

– det går den gale vej

Danmark ligger – som Finn Kenneth Hansen skriver – også pænt i EU-sammenligningerne. Vi har mindre ulighed og mindre fattigdom end EU's gennemsnit, og det er godt.

Men i fattigdomsåret er det vigtigt at understrege, at både ulighed og fattigdom har været voksende de sidste ti år, og at væksten er alt for stor og markant. Vi ser også tendenser til, at der opstår flere og større sprækker i samfundsfundamentet og de bærende vægge. Vi ser ghettodannelser, vi læser at langt flere mennesker bliver sat ud af deres boliger, fordi de ikke kan betale. Forskerne måler at flere lider afsavn og bliver isolerede eller marginaliserede. Vi fængsler flere mennesker end før, og vi fængsler dem tidligere (nu fra 14-årsalderen). Vi øger en række samfundsmæssige udgifter, der ikke giver mere trivsel, men som sigter på at reparere samfundsskader. Nul-tolerance-politik er ikke gratis. Den koster penge og den øger mistillid og polarisering mellem samfundets grupper.

Det er lidt trættende med den evindelige diskussion om fattigdomsgrænser. Grænserne har deres svagheder, hvilken vi (eller regeringen) end måtte beslutte sig for. Den her beskrevne udvikling viser imidlertid, at det er nødvendigt at vælge for at kunne måle.

Socialminister Benedikte Kiær fortjener ros, fordi hun klart og direkte erkender, at vi har fattigdom i Danmark, og fordi hun nu begynder at tale om den nødvendige indsats frem mod 2020.

Men hun og regeringen har stadig uret, når de vil bagatellisere, at ulighed og fattigdomstal spiller en stor rolle. Det er fint at få flere indikatorer for fattigdom, og Benedikte Kiærs antydning af, hvor det

Nul-tolerance-politik er ikke gratis. Den koster penge og den øger mistillid og polarisering mellem samfundets grupper

Socialminister Benedikte Kiær fortjener ros, fordi hun klart og direkte erkender, at vi har fattigdom i Danmark

kan lande, er ret meget i tråd med, hvad blandt andet Socialpolitisk Forening og den danske afdeling af det europæiske fattigdomsnetværk (EAPN.DK) har foreslået.

Når politikken gør det værre

Men samtidig skal vi have standset den generelle økonomiske, strukturelle og politiske udvikling, som trækker det danske samfund mere og mere skævt.

Det er til dels strukturelt, når arbejdspladser flytter væk fra dele af landet, men det befordres af offentlige reformer, der også har flyttet offentlige arbejdspladser fra områder med stor ledighed.

Det er strukturelt, når middelklassen er flyttet i eget hus i egne kvarterer, og de dårligst stillede er blevet tilbage i alment byggeri, der udvikler sig til ghettoer. Men politik kan modvirke det.

Den økonomiske og strukturelle udvikling gør det vanskeligere for mennesker med dårlig uddannelse at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Men der kan gøres langt mere for, at de fattigste unge får bedre forudsætninger.

Det er et resultat af politik, at tusinder af mennesker, herunder mange børn og unge af enlige forsørgere, har et fattigere og mere marginaliseret liv på grund af kontanthjælpsloft, starthjælp og andre sociale straffelove, der ikke blot rammer folk, der ikke vil arbejde, men også folk der ikke kan.

Det er også politisk bestemt, at nedskæringer nu i høj grad rammer de socialt dårligst stillede.

Det mangfoldige samfund er også et samfund med skæve eksistenser og et samfund, hvor mennesker har forskellige forudsætninger. Men politik kan bruges til at give alle en chance for et værdigt liv, hvor de uanset kvalifikationer føler, at de er med og ikke står udenfor.

Uligheds og fattigdoms-målinger kan bruges til meget, men især til at konstatere om det går den rigtige eller den forkerte vej på disse områder.

Vi har en regering, der er berømt og lidt berygtet, for at ville veje og måle alt, ofte ned i detaljen og med store økonomiske og bureaukratiske omkostninger. Når regeringen er imod målingerne på dette område er det jo nok fordi målingerne viser, det går den forkerte vej.

Det er vigtigt for regeringen, at Danmark kommer ud i toppen i internationale sammenligninger. Vi skal være de rigeste, de klogeste og de bedste. Jeg ved ikke, hvor vigtigt det er. Alle kan ikke være nummer 1.

Det er derimod en realistisk ambition, at vi genskaber og fastholder den høje grad af social og økonomisk lighed, der har været med til at gøre Danmark til et godt samfund for langt de fleste.

The Spirit Level er desværre ikke oversat, men udgivet i en billig Penguin-udgave som amazon.com sælger.

Knud Vilby er formand for Socialpolitisk Forening

Det er også politisk bestemt, at nedskæringer nu i høj grad rammer de socialt dårligst stillede

Når regeringen er imod målingerne på dette område er det jo nok fordi målingerne viser, det går den forkerte vej

FATTIGDOM FINDES – OGSÅ I DANMARK

Danmark er et af de lande i OECD, som har den mindste økonomiske indkomstforskel mellem rig og fattig. Danmark er også et af de lande i OECD, som har den mindste andel af befolkningen, der er i den såkaldte lavindkomstgruppe. Den seneste rapport om fattigdom og social udstødelse fra EU's eget statistikkontor, Eurostat, viser, at det sociale sikkerhedsnet, som vi har i Danmark, er meget effektivt. Faktisk er Danmark det tredje mest effektive land i EU, når det drejer sig om at minimere risikoen for fattigdom gennem udbetaling af sociale ydelser.

Vi har altså et af verdens bedste sociale systemer i Danmark, som danner et godt og sikkert fundament for, at vi som borgere har lige muligheder for at skabe os et godt liv og udfolde vores potentiale bedst muligt - og heldigvis er det de fleste af os, der gør det.

Men der findes desværre også fattige mennesker, som har svært ved at klare hverdagen og skabe en stabil tilværelse for sig selv og deres børn. Det betyder, at der er mennesker og familier i Danmark, der både i økonomiske opgangs- og nedgangstider slås med vanskelige vilkår af blandt andet økonomisk, social, sundhedsmæssig og beskæftigelsesmæssig karakter. Det kan f.eks. være den unge enlige mor, der kæmper for at få hverdagen til at hænge sammen, eller den arbejdsløse, der har en uoverskuelig gæld, og som kæmper med at få økonomien til at hænge sammen.

Vi skal hjælpe de socialt udsatte familier og enkeltpersoner med at løse deres problemer. Det gælder både økonomiske og andre problemer, der kan være en bagvedliggende årsag til, at man er i en vanskelig situation. Samtidig skal vi være opmærksomme på, at der vil være en gruppe af mennesker, som ikke kan klare sig selv, og dem skal samfundet naturligvis tage vare på, så længe de har brug for det.

Vi er allerede nået langt...

Regeringen gør – og har allerede gjort – meget for at hjælpe udsatte familier med at forbedre deres situation.

For det første har regeringen gennem de seneste ni år konsekvent iværksat en lang række omfattende initiativer, der støtter socialt udsatte grupper. Lad mig blot nævne »Det fælles ansvar« og »Det fælles ansvar II«, »Nye veje til arbejde«, »Ny chance til alle«, »behandlingsgaranti til alkohol- og stofmisbrugere, udspillet »Lige muligheder«, to omfattende psykiatraftaler og »Hjemløsestrategien».

Vi har også etableret gældsrådgivninger, hvor socialt udsatte borgere med gæld kan få gratis gældsrådgivning og dermed få bedre styr

*Af socialminister
Benedikte Kiær*

Der findes desværre også fattige mennesker, som har svært ved at klare hverdagen og skabe en stabil tilværelse for sig selv og deres børn

Regeringen gør – og har allerede gjort – meget for at hjælpe udsatte familier med at forbedre deres situation

på deres økonomi. Derudover har vi med ændringen af en række love vedrørende almen boligområdet givet kommunerne flere redskaber til at kunne gribe ind tidligt, så man undgår sager, hvor familier bliver sat ud af deres bolig.

For det andet har regeringen sammen med de øvrige satspuljepartier indgået aftalen om Barnets Reform, som på en lang række områder styrker indsatsen over for de børn og unge, der ikke i udgangspunktet har de samme muligheder som andre – for eksempel, fordi de ikke får den nødvendige støtte og omsorg hjemmefra.

Serviceoven er en god lovgivningsmæssig ramme, der forpligter kommunerne til at iværksætte støtte og hjælp til børn, som vokser op under vilkår, hvor der ikke tages hånd om deres behov, eller som på anden vis har brug for særlig støtte. Dette gælder uanset forældrenes økonomiske situation.

Derudover sætter vi med satspuljeprojekterne »Fritidspas« og »Sommerferiehjælp« særskilt fokus på at sikre udsatte børn og unge et aktivt ferie- og fritidsliv på linje med deres jævnaldrende klassekammerater og venner.

For det tredje tager regeringen fremadrettet målrettede og markante initiativer i forhold til at bekæmpe ghettoer i boligområder, så parallelsamfund ikke får fodfæste, og så alle byer og boligområder kan medvirke til at sikre trygge og stimulerende opvækstvilkår for børn og unge. For at nå denne målsætning vil regeringen iværksætte en samlet ghettostrategi for at undgå, at mennesker i vores samfund bliver socialt udstødt.

... Men vi vil gøre endnu mere

Regeringen har en klar og ambitiøs målsætning om at bekæmpe fattigdom og skabe lige muligheder for alle

Regeringen har en klar og ambitiøs målsætning om at bekæmpe fattigdom og skabe lige muligheder for alle. Derfor har regeringen igangsat et arbejde med at udvikle retvisende fattigdomsindikatorer for Danmark.

Regeringen ser fattigdom som et flerdimensionelt problem, der kendetegner den situation, hvor et menneske eller en familie gennem en længere periode ikke har de fornødne økonomiske, sociale, helbreds-mæssige, uddannelsesmæssige eller beskæftigelsesmæssige ressourcer til at klare hverdagen.

En fattigdomsgrænse, baseret alene på indkomst, vil reelt ikke sætte os bedre i stand til at lave politik, der bekæmper fattigdom

Jeg mener derfor ikke, at en fattigdomsgrænse er den rigtige løsning. Hvis vi kun kigger på indkomsten, risikerer vi at overse andre vigtige faktorer som f.eks. psykisk sygdom, boligforhold og tilknytning til arbejdsmarkedet. En fattigdomsgrænse, baseret alene på indkomst, vil reelt ikke sætte os bedre i stand til at lave politik, der bekæmper fattigdom.

For mig handler det grundlæggende om at se på de bagvedliggende problemer og finde løsninger, som kan gøre folk i stand til at komme ud af fattigdom, eller forebygge, at de kommer i den. De mennesker, som kan, skal på sigt kunne klare sig selv og derved opnå den menne-

skelige værdi, som ligger i at kunne tage vare på sig selv og sin familie. De mennesker, som ikke kan, har vi naturligvis et samfundsmæssigt ansvar for at tage hånd om og give den bedst mulige hjælp og støtte.

Med udviklingen af retvisende fattigdomsindikatorer øger vi vores viden om årsagerne til fattigdom, og hvordan vi bedst muligt kan beskrive den. Hvis vi udvikler indikatorerne på den rigtige måde og med tilstrækkelig omtanke, mener jeg, at de vil kunne blive et særdeles vigtigt redskab i en endnu mere målrettet social indsats. Indikatorerne kan bidrage til at identificere kommende indsatsområder.

Samtidig spiller den nationale proces med udvikling af retvisende fattigdomsindikatorer godt sammen med den proces, der er i gang i EU, for så vidt angår indikatorer for risiko for fattigdom og social udstødelse.

EU-Kommissionen har i foråret 2010 lanceret Europa 2020-strategien, som giver os nogle gode rammer og ambitiøse mål for, hvordan vi skal bringe Europa ud af den nuværende økonomiske krise og sikkert ind i det nye årti som et stærkt og fremtidssikkert Europa. Men 2020-strategien er også en offensiv samfundstrategi, der sætter bredt ind i forhold til centrale problemer som beskæftigelse, forskning og udvikling, klimaforandringer og energi, uddannelse og ikke mindst social inklusion og bekæmpelse af fattigdom. Det er fem centrale temaer, som væksten i Europa fremover skal bygge på. Som socialminister er jeg særligt optaget af den del af strategien, der sætter fokus på social inklusion og bekæmpelse af fattigdom i Europa.

På det seneste møde i Det Europæiske Råd den 17. juni 2010 nåede EU-landene bl.a. til enighed om målsætningen om at øge social inklusion, særligt gennem reduktion af fattigdom. Det skal ske ved at løfte mindst 20 millioner mennesker ud af risiko for fattigdom og social eksklusion. Herudover enedes man om at opstille tre indikatorer for risiko for fattigdom og social udstødelse. Det drejer sig om følgende indikatorer:

- i risiko for fattigdom: Angiver andelen af befolkningen, som har en disponibel husstandsindkomst på under 60 % af den nationale medianindkomst
- materielle afsavn: Angiver andelen af befolkningen, som oplever afsavn i forhold til minimum 4 ud af 9 materielle forhold, f.eks. at have egen bil eller at holde en uges ferie uden for hjemmet
- husstande uden beskæftigelse: Angiver andelen af befolkningen, 18-59-årige, som lever i en husstand uden beskæftigelse/med meget lav arbejdsintensitet

På nationalt plan får de enkelte medlemslande frihed til at fastsætte deres nationale mål på grundlag af de mest hensigtsmæssige indikatorer under hensyntagen til nationale forhold og prioriteter. De tre indikatorer for risiko for fattigdom og social udstødelse samt drøftelserne i Det Euro-

Med udviklingen af retvisende fattigdomsindikatorer øger vi vores viden om årsagerne til fattigdom

Som socialminister er jeg særligt optaget af den del af strategien, der sætter fokus på social inklusion og bekæmpelse af fattigdom i Europa

Enighed om at betragte fattigdom og social udstødelse som et komplekst og ofte sammensat problem, der ikke blot kan reduceres til et spørgsmål om lav indkomst

Jeg håber, at vi sammen kan øge bevidstheden om fattigdom og social udstødelse og fremme det fælles ansvar for at bekæmpe det

Meningen med året er netop at få involveret så mange parter i debatten som muligt

pæiske Råd vidner om, at der på EU-plan er enighed om at betragte fattigdom og social udstødelse som et komplekst og ofte sammensat problem, der ikke blot kan reduceres til et spørgsmål om lav indkomst.

Fattigdom og social udstødelse lige nu

2010 er Europæisk År for Bekæmpelse af Fattigdom og Social Udstødelse. I løbet af året sætter Danmark sammen med de 26 andre EU-lande, plus Norge og Island, fokus på bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse.

Det er en meget stor indsats på tværs af Europa med hundredvis af arrangementer og tiltag, og jeg håber, at vi sammen kan øge bevidstheden om fattigdom og social udstødelse og fremme det fælles ansvar for at bekæmpe det.

Året i Danmark har og vil være præget af aktiviteter afholdt af frivillige foreninger, kommuner og andre lokale aktører. I alt 38 projekter har fået tildelt penge fra Socialministeriet til at igangsætte aktiviteter. Man kan læse mere om projekterne på den officielle hjemmeside for året, www.euaar2010.dk, hvor man også kan finde oplysninger om aktiviteter og arrangementer i løbet af året.

Det Europæiske År blev i Danmark skudt i gang med en konference den 4. marts med deltagelse af mange aktører, herunder beskæftigelsesminister Inger Støjberg og jeg selv. Der blev med et panel af bl.a. flere interesseorganisationer åbnet for en debat om fattigdom og social udstødelse – en debat, som efterfølgende fortsatte i tematiske workshops og sidenhen også i andre fora i det omgivende samfund. Det er jeg rigtig glad for. Meningen med året er netop at få involveret så mange parter i debatten som muligt og høre de forskellige stemmer for at få sat fokus på emnet.

Bekæmpelse af fattigdom nu og fremover

Men samtidig er det også vigtigt for mig at sige, at bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse ikke kun er noget, der er på dagsordenen i 2010. Det er noget, vi som samfund hele tiden skal prioritere meget højt. Derfor vil jeg gerne benytte bl.a. afslutningsevenen for året, der finder sted den 30. november 2010, som afsæt for at drøfte, hvordan vi sammen rækker ud over 2010 som »fattigdomsår».

Lad mig afslutte med at slå fast, at det er regeringens mål, at Danmark fastholder sin position som et af de rige lande i verden, hvor indkomstforskellene er mindst, og hvor vi bekæmper fattigdom. Det er min ambition, at det omfattende arbejde, som regeringen har igangsat i forhold til at hjælpe udsatte borgere og familier i Danmark, de politiske initiativer for at genoprette Danmarks økonomi efter finanskrisen og sikre velfærden fremover, og arbejdet med udvikling af retvisende fattigdomsindikatorer for Danmark tilsammen vil skabe et stærkt fundament for at sikre lige muligheder for alle.

FATTIGDOM OG FORSTÅELSE

2010 er europæisk fattigdomsår. Et år der er dedikeret til at udarbejde strategier til at bekæmpe fattigdom. Ordet 'strategi' kender vi fra krigens og sportens verden: hvordan vil man besejre fjenden? I den krigerske metier har det fra gammel tid været en grundregel, at man skal kende sin fjende for at kunne besejre ham: antal, styrker, svagheder, forsyningslinjer osv.

En foreløbig og lidt pessimistisk konklusion på fattigdomsåret er, at det indtil videre har været fattigt på vores forståelse af hvad fattigdom er. Jeg vil derfor forsøge at give mit bud på en grundlæggende forståelse af fattigdomsproblemet i Danmark anno 2010.

I et dansk socialhistorisk perspektiv associerer vi 'fattigdom' med materiel nød og elendighed: sult, udsatte familier, mørke baggårde, beskidte fabrikker, mørke fattiggårde og dystre herberg. Mange var fattige selvom de havde arbejde, og havde man ikke, var det i det store og hele op til de lokale myndigheder at bestemme, om man skulle have et snetegn eller knuse skærver til vejbyggeri for at oppebære en minimal og ofte fornedrende socialhjælp. Så kom velfærdsstatsprojektet, som fra 1930'erne har været, og stadig er, den bærende kraft i bekæmpelsen af fattigdom. Det er gået hånd i hånd med den generelle og meget markante stigning i den materielle levestandard, som er sket i samme periode. Denne udvikling er kommet alle grupper i samfundet til gode. Og resultatet har jo været imponerende: sult eksisterer ikke, de mørke baggårde er erstattet af lyse gårdarealer med boldbaner og legepladser, der er styr på arbejdsmiljøet, fattiggårdene er væk og der er lys og luft i langt de fleste af vores herberg og øvrige tilbud til de hjemløse. På samme tid er alle sikret mindst 9 års skolegang og har adgang til et uddannelsessystem med – stort set – frit valg på alle hylder. Med en målestok hentet fra 1920'erne og 1930'erne kan man sige, at vi har udryddet den klassiske, materielle fattigdom i Danmark. Stort set. Og så langt så godt. Men hvorfor så det med fattigdomsåret?

For det første fordi fattigdomsåret nu engang er et EU-initiativ, og fordi der inden for EU er en hel del lande, særligt de nye medlemslande som fx Rumænien, Bulgarien og de baltiske lande, hvor den materielle fattigdom stadig er fremherskende og der er stort behov for at bekæmpe den. For det andet fordi fattige mennesker både fra EU-lande og andre dele af verden bevæger sig over grænserne, og stiller krav til nye løsninger på internationalt niveau. Og for det tredje fordi vi faktisk stadig har

Af Jens Aage Bjørkø

En foreløbig og lidt pessimistisk konklusion på fattigdomsåret er, at det indtil videre har været fattigt på vores forståelse af hvad fattigdom er

Med en målestok hentet fra 1920'erne og 1930'erne kan man sige, at vi har udryddet den klassiske, materielle fattigdom i Danmark. Stort set

et stort, men usynligt fattigdomsproblem i Danmark. Det ligger og lurere under det mindre, men meget synlige ekstreme fattigdomsproblem, som vi møder i form af hjemløse, tiggere, mennesker med misbrugsproblemer og mennesker, der bliver sat ud af deres bolig.

Fattigdomsgrænsen

Det meste af energien i diskussionen af fattigdomsproblematikken i fattigdomsåret har ligget i spørgsmålet om fattigdomsgrænsen. Skal vi have en økonomisk fattigdomsgrænse, hvor man er fattig, hvis man kun har kr. x,- til de daglige fornødenheder? Indførelsen af en fattigdomsgrænse ville sætte os bedre i stand til at vurdere omfanget af den materielle fattigdom herhjemme. Det ville også være en markør på vores fælles opfattelse af hvor grænsen for en anstændig økonomisk og materiel levestandard skal være. Men selvom fx 1.000 kr. mere om måneden ville gøre en stor forskel for mange, der lever på de laveste offentlige ydelser, tror jeg ikke at det fattigdomsproblem vi har i dag alene kan løses gennem større sociale ydelser. Det er min erfaring på baggrund af fire årtiers arbejde med socialt udsatte i København. Jeg siger ikke at den materielle og ekstreme fattigdom ikke eksisterer i Danmark, men der er en klar tendens til, at fattigdomsdebatten centrerer sig om en relativt lille gruppe af ekstremt fattige: de hjemløse, stofmisbrugerne og de psykisk syge. Min påstand er, at de materielle og ekstremt fattige bliver rekrutteret fra den usynlige fattigdom, som jeg har givet navnet ny fattigdom.

De materielle og ekstremt fattige bliver rekrutteret fra den usynlige fattigdom, som jeg har givet navnet ny fattigdom

Den ny fattigdom

Igennem de seneste 20 år er 25 % af den voksne befolkning mellem 18 og 65 blevet fuldtidsforsørget af det offentlige. Antal helårsmødtagere i alderen 18-65 på overførselsindkomster var i 2005 845.000. Udviklingen toppede i årene forud, hvor 900.000 tilhørte denne gruppe, som blandt andet omfatter dagpengemødtagere, ledige, kontanthjælpsmødtagere, førtidspensionister og sygedagpengemødtagere. Selvom der er mindre udsving i økonomiske op- og nedgangstider, ser det imidlertid ikke ud som om problemerne og situationen i afgørende grad påvirkes af ændringer i de økonomiske konjunkturer. Vi har haft en periode med langvarig, høj arbejdsløshed i 80'erne og 90'erne. Efter år 2000 har vi set en periode med lav arbejdsløshed og nu igen en opadgående kurve. Antallet af fuldtidsforsørgede på overførselsindkomst er forbløffende konstant.

Under den ny fattigdom er det karakteristisk, at mange lider nød på grund af personlige problemer. En del har komplekse psykosociale tilpasningsvanskeligheder ofte med tilknyttede alkohol- og andre misbrugsproblemer. Mange af de sociale klienter i 80'erne og 90'erne var produkter af 60'erne og 70'erne kulturen. Andre ramte grupper har selvfølgelig også og i stigende grad fyldt i billedet. Ikke mindst i forbindelse med de stigende krav til uddannelse og effektivitet på arbejdsmarkedet

er der sket en stor frasortering og marginalisering af de svageste. Det højteknologiske informationssamfund giver dårligt plads til de sociologiske grupper, som bl.a. søger Kofoeds Skoles hjælp. Det gælder fx de svagest udrustede og uddannede kvinder, de nye indvandrere, de psykisk svage og ustabile samt dem der er blevet lidt for gamle til at vinde i konkurrencen om jobbene.

Det særlige ved nutiden er, at personkredsen, som har behov for hjælp, er langt mere varieret sammensat end tidligere. Den ny fattigdom er individuel, ofte psykosocial, og kræver komplekse løsninger.

For den enkelte er konsekvensen af den ny fattigdom ikke sult og materiel nød, men eksklusion og marginalisering fra fællesskaberne i vores samfund: arbejdsmarkedet, sociale og kulturelle netværk. Det er ikke længere nødvendigt at have et arbejde for at eksistere i vores velfærdssamfund. Men at arbejde og gøre nytte, at have en betydning og føle sig som et fulgdyldigt medlem af fællesskabet er tæt på at være en livsbetingelse for ethvert menneske. Det er det man mister – eller aldrig kommer til at besidde - i den ny fattigdom: en rolle i samfundet – eller en plads i livet.

Den ny fattigdom i det sociale system

Selvfølge – og heldigvis – er langt fra alle på overførselsindkomst i fare for at blive reelt fattige. Vi har generelt rigtig gode muligheder for at få offentlig hjælp af det sociale system. Men det sociale system er i høj grad indstillet på at afhjælpe de problemer, som er fælles for de mange, og i langt mindre grad dem, som er fælles for de få. Det er middelklassens og de velstillede sociale system.

Kan du give sagsbehandleren de rigtige svar og agere efter reglerne, får du hjælp og kommer videre. Hvis ikke du retter ind, så tager vi din forsørgelse fra dig. Social- og arbejdsmarkedspolitik er skruen blevet strammet gevaldigt i forhold til de svageste grupper i de senere år. Signalet fra systemet til dem, der ikke formår at agere i det, er ofte mistro, mistillid og mistænksomhed i takt med at forskellige tiltag og foranstaltninger ikke har den ønskede effekt. Systemet virker ødelæggende på selvrespekt og motivation, og i stedet for at øge den enkeltes livsmuligheder, formindskes de i virkeligheden langsomt.

I en storby som København er der samlet store grupper af ressource-svage mennesker, som kommer meget i behandlings- og hjælpecentre. Deres svaghed er kendetegnet ved: lav indkomst, manglende uddannelse, arbejdsløshed eller lavtlønsarbejde, høj sygelig- og dødelighed, dårlige boliger, ringe kontakt til familie og naboer, misbrugsproblemer, etniske og kulturelle integrationsproblemer samt psykiske vanskeligheder. Det er især disse mennesker, som er afhængige af socialcentre. Den store del får den hjælp de har brug for. Men for en alt for stor gruppe er hjælpen utilstrækkelig, eller de får det direkte dårligere, mens de bliver hjulpet.

Den ny fattigdom er individuel, ofte psykosocial, og kræver komplekse løsninger

Det sociale system er i høj grad indstillet på at afhjælpe de problemer, som er fælles for de mange, og i langt mindre grad dem, som er fælles for de få

For en alt for stor gruppe er hjælpen utilstrækkelig, eller de får det direkte dårligere, mens de bliver hjulpet

De mange udsatte er alle at finde i velfærdssamfundets system. Mange har været der i årevis, nogle har aldrig prøvet andet. De er blevet klienter – uanset hvad man så ellers finder på at kalde dem, fx 'brugere' eller 'borgere.' Klienten er afhængig af hjælp udefra, hans liv styres af andres beslutninger og velvilje. Desværre er der også en tendens til, at klientgørelsen går i arv.

Det sociale system kommer til kort i forhold til de menneskelige problematikker det skal løse i forbindelse med den ny fattigdom. Det kommer paradoksalt nok til at virke imod hensigten i mange tilfælde, og bliver i stedet endnu en eksklusionsmekanisme. Vi bruger rigtig mange penge og ressourcer på velfærd, men i forhold til den ny fattigdom og dens individuelle, psykosociale karakter, mangler vi viden og metoder til at komme den til livs.

Den ny fattigdom i uddannelsessystemet

Uddannelse øger chancen for et godt liv: bedre helbred, bedre muligheder, bedre økonomi osv. En erhvervskompetencegivende uddannelse halverer faktisk risikoen for at blive fattig. Men hvorfor magter vi ikke at motivere de ressourcesvage unge til at tage en uddannelse? Skole- og uddannelsessystemet er for alle, men systemet passer – ligesom det sociale system – åbenbart bedre til nogle grupper af unge end andre.

For på trods af talrige handleplaner, særlige tiltag og støtteforanstaltninger, har vi i de seneste 20 år haft en situation, hvor 20 % af vores ungdomsårgange ikke får en ungdomsuddannelse. Her er børn af forældre uden uddannelse klart overrepræsenteret, hvilket igen giver anledning til at formode, at der er en sammenhæng, hvilket også bliver dokumenteret i en lang række sociologiske undersøgelser. Det er den sociale arv, der gør sig gældende, og vi må konkludere, at den svageste gruppe ikke magter systemet. Eller er det systemet, der ikke magter dem?

Lige adgang til uddannelse er en forudsætning for både vores demokrati og velfærdsprojektet. Historisk har højskolebevægelsen, andelsbevægelsen, arbejderbevægelsen og folkeoplysningen skabt et løft af de sociale kår for bønder og arbejdere og deres aktive deltagelse i samfundslivet.

Men hvor det før var flertallet, der havde behov for uddannelse og undervisning for at komme op ad den sociale rangstige, er det i dag en mere varieret gruppe, som har problemer med at gennemføre en uddannelse: unge og ældre, indvandrere og arbejdsløse mænd og kvinder. Fællesnævneren er behovet for uddannelse, problemstillingerne er i høj grad individuelt.

De store uddannelsessystemer – grundskolen, ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser er splittet mellem at skulle indfri ambitioner og forventninger fra de velstillede og samtidig nå ud til de dårligst stillede. For hver femte unge i de seneste 20 år er det ikke lykkedes.

Skole- og uddannelsessystemet er for alle, men systemet passer – ligesom det sociale system – åbenbart bedre til nogle grupper af unge end andre

Fællesnævneren er behovet for uddannelse, problemstillingerne er i høj grad individuelle

Ingen sociale elevatorer

Man kan sige at den nye fattigdom løbende reproducerer sig selv. De initiativer og metoder vi tager i brug ser desværre ikke ud til at ændre noget særligt på tingenes tilstand. Vi har altså ikke pt. sociale elevatorer, der kan føre store grupper af nyfattede op ad den sociale rangstige. Tværtimod kan vi igen konstatere, at budskabet er: du passer ikke ind – der er ikke brug for dig! De er ekskluderet af det selvsamme system, som egentlig er til for deres skyld – og samtidig henvist til systemet for at få hjælp. Mange oplever det som kafka'sk, når de løbende skal bruge den sparsomme tid, der er afsat til et møde med deres sagsbehandlere, på at genfortælle hele deres historie til endnu en ny en i rækken.

Fattigdom skal være ekstrem, før vi reagerer

Med en metafor fra cykelsportens verden, er den ny fattigdom en social gruppetto, der har mistet kontakten til hovedfeltet for mange kilometer siden og nu kører i deres eget, offentligt forsørgede tempo. Men der er også dem, som ikke engang formår at sidde med i gruppettoen. Dem, der i sidste instans er røget hele vejen igennem det sociale sikkerhedsnet, som er spændt ud for at hjælpe dem. Det er tiggerne og de hjemløse, gadedrikkerne, stofmisbrugerne og de psykisk syge – og ofte oplever vi en blanding af alle problematikkerne. Og nu får vi rigtig øje på dem. Nu er fattigdommen synlig og ekstrem, og spørger vi 'manden på gaden' om vi har fattige i Danmark, er det dem, han vil pege på som de fattige. I løbet af de seneste ti år har der været stigende fokus på den ekstreme fattigdom herhjemme. Og ligesom viljen til at yde Ulandsbistand både privat og offentligt har bedre vilkår i katastrofetider, har også genkomsten eller genopdagelsen af den ekstreme fattigdom i Danmark sat fokus på fattigdomsproblemet.

Men det synlige fattigdomsproblem er altså kun toppen af isbjerget, og det er affødt af en eksklusionsmekanisme, som træder i kraft lang tid før den enkelte vælger at sætte sig på gaden for at tigge. Vi kan og bør afhjælpe den ekstreme fattigdom gennem akuthjælp, rådgivning, skæve boliger osv. – og gerne med flere midler end i dag. Men hvis vi vil vinde i kampen mod fattigdommen skal vores sociale system og uddannelsessystemet være langt bedre til at imødekomme individuelle behov hos ressourcetsvage mennesker. Behovet er ikke nødvendigvis højere ydelser og mere af det samme. Behovet er, at vi som samfund indretter os på at skabe rum, arbejdspladser og aktiviteter hvor også ressourcetsvage mennesker kan opleve personlig succes og en mening med livet. Vi skal inkludere i stedet for at ekskludere.

Jens Aage Bjørkøe er præst og dr. phil. samt Forstander på Kofoeds Skole

Med en metafor fra cykelsportens verden, er den ny fattigdom en social gruppetto, der har mistet kontakten til hovedfeltet

FATTIGDOM ER IKKE FOR BØRN

Af Mimi Jakobsen

Det mest barske af alle fattigdommens ansigter er børnenes. Over alt i verden spænder fattigdom ben for børns udvikling og dermed også for deres rettigheder. Det stiller store krav til de voksnes forståelse af, hvad fattigdom er – og vilje til at arbejde målrettet for at komme den til livs.

Bekymringens dybe rynker samler sig om øjnene på den nybagte mor på sundhedsklinikken i slumkvarteret Kroo Bay i Sierra Leones hovedstad Freetown. Hendes søn er ikke engang en time gammel, og mens hun stadig ligger på klinikkens nøgne cementgulv, melder de barske spørgsmål sig i hendes hoved: Hvordan skal jeg passe ordentligt på min søn? Hvordan skal jeg sørge for, at han får nok mad? Vil han overhovedet nå at opleve sin femårs fødselsdag? Spørgsmålene er uhyggeligt relevante. For Sierra Leone er et af verdens fattigste lande. Over halvdelen af befolkningen skal overleve for under en euro om dagen, og hvert fjerde barn dør inden femårs alderen af simple sygdomme, som let kunne forebygges eller behandles - hvis forældrene havde råd.

På helt andre breddegrader, i en lille lejlighed i en forstad til København, sidder en anden mor med uro i kroppen og bekymringen malet i ansigtet. Hendes søn på otte år er efterhånden begyndt at føle, at han ikke er som de fleste andre børn omkring ham. Når kammeraterne får ti kroner med til skolens madbod om fredagen – har han fem kroner med. For at skjule sin skam over, at moderen ikke har råd til at give ham en tier, stikker han de andre børn en hvid løgn om, hvad han har brugt de andre fem kroner til. Hvis der går hul i hans gummisko kan han se, at moderen er lige ved at tude. Han spørger, er du ked af det, mor? eller siger, at hun må godt få de fem kroner og at han alligevel ikke ønsker sig noget til jul. - Men han tager jo ansvar for noget, som børn i hans alder slet ikke burde bekymre sig om, siger moderen. Og hun har ganske ret. Mange af de omkring 65.000 fattige børn i Danmark¹ springer væsentlige dele af deres barndom over – og det har store konsekvenser for deres udvikling.

Fattigdom i børnehøjde

De to kvinders liv er diametralt forskellige. Men fælles for dem er, at de ikke kan give deres børn den fremtid, de så gerne ville – den fremtid, som børnene har ret til. For kvinderne er fattige, og det sætter rammerne for børnenes liv og udvikling.

Mange af de omkring 65.000 fattige børn i Danmark springer væsentlige dele af deres barndom over

I Red Barnet møder vi de fattige børn og forældre både i Danmark, Grønland og resten af verden. Vi oplever fattigdommens umiddelbare konsekvenser, som de ser ud i børnehøje, og vi ser, hvordan fattigdom gør børn ekstra udsatte for andre former for rettighedskrænkelser og overgreb. Fattigdom sender eksempelvis børn ud i farligt børnearbejde, prostitution og trafficking. Fattigdom afskærer børn fra at få sig en uddannelse og efterlader børn ensomme uden for sociale fællesskaber. Og når økonomiske kriser eller naturkatastrofer rammer regioner, lande og kontinenter, er det altid de fattige, der bliver ramt først og hårdest.

For Red Barnet er det indlysende, at fattigdom ikke er for børn. Det er simpelthen uacceptabelt, at børns rettigheder krænkes på grund af forældrenes økonomi. Derfor er det også helt uacceptabelt og uforståeligt, når ansvarlige politikere nægter at anerkende, at der findes børnefattigdom i Danmark – eller når verdens ledere gerne skriver under på ambitiøse mål for fattigdomsbekæmpelse på globalt plan, men alligevel ikke er parate til at betale, hvad det koster at nå målene inden for en nær fremtid.

På alle niveauer i samfundet – herhjemme og rundt omkring i verden – er hele generationer afhængige af, at voksne tager ansvar for at bekæmpe det, der skaber fattigdom. Og for at kompensere og støtte de børn, der er ramt af fattigdom, så de får de bedste muligheder for at udvikle sig. Lad mig give nogle eksempler på, hvad fattige børn er oppe i mod i en dansk sammenhæng.

Afsavn, skam og tabu

I de seneste år har vi ikke bare set en markant stigning i antallet af fattige børn i Danmark –men også en udvikling i, hvordan et liv på økonomisk lavblus påvirker børnene. En udvikling, der bør vække dyb bekymring.

Red Barnet og SFIs første undersøgelse af konsekvenserne af børnefattigdom i Danmark satte i 2005 ansigter på de fattige børns afsavn. På de børn, der aldrig kan holde børnefødselsdag, ikke kan invitere kammerater hjem, ikke kan gå til fritidsaktiviteter og sjældent kommer på ferie eller udflugter. Børnenes afsavn har helt konkrete negative konsekvenser for deres udvikling, viste undersøgelsen. De bliver både fysisk og psykisk understimulerede, og det resulterer i mange tilfælde i social isolation og dårlig trivsel, der bl.a. påvirker børnenes skolegang og uddannelsesmuligheder senere i livet.

I dag er børnefattigdommen og polariseringen i samfundet stigende². Mange flere børn bliver skubbet ud i fattigdom – og familierne sparer nu også på mere af det helt basale – den sunde mad, medicin og hygiene. Samtidig står det soleklart for de fattige børn i et rigt sam-

Det er simpelthen uacceptabelt, at børns rettigheder krænkes på grund af forældrenes økonomi

Børnenes afsavn har helt konkrete negative konsekvenser for deres udvikling

Vi ser en klar tendens til, at mange børn i fattige familier i stigende grad skammer sig over familiens situation

fund som det danske, at de er anderledes end deres kammerater. Vi ser en klar tendens til, at mange børn i fattige familier i stigende grad skammer sig over familiens situation og over de afsavn, de lider. Og at skammen fylder mere og mere i deres liv.

Mange børn og forældre gør således alt for, at kammerater, lærere og andres forældre ikke skal opdage, at familien fattes penge. I Børnerådets rapport til FNs Børnekomité fra 2010 kalder Thomas på 16 år det 'pinligt' og 'ydmygende' at være fattige. Mens Alexander på 14 beskriver det således: - Ja, jeg synes faktisk ikke, det er det sejeste at gå rundt og tale om. Når andre folk kan se, man er fattig, så kan de drille en med det. Men jeg synes, at det går meget godt med at dække over det.

Og en af de mødre, der deltager i Red Barnets lejre og aktiviteter, beskriver meget præcist, hvilke konsekvenser skammen har for hende og hendes otteårige søns liv:

- Vi er jo faktisk begge meget ensomme med vores historie. For jeg vil ikke stemples og fortæller ikke andre end de nærmeste venner, at vi er fattige. Når de andre forældre siger 'god arbejdslyst' om morgenen, så siger jeg bare 'i lige måde.' For de skal ikke vide, at jeg er arbejdsløs.

- Jeg hader at gå og skjule det. Det gør mig faktisk ked af det, for jeg er normalt et åbent og socialt menneske. Samtidig bruger jeg meget energi på at være bange for, at de andre forældre skal lægge mærke til, at vi melder afbud, når der er fælles biografture eller altid vælger at tage det billigste mad med, når der er forældrearrangement i klassen. Man skal ikke være børnepsykolog for at vide, at det ikke er sundt for et barn og dets forældre at bære rundt på sådan en tung hemmelighed. Derfor må vi som voksne og som samfund både tage ansvar for at bekæmpe fattigdom, men samtidig også arbejde for at befrie fattige børn og forældre for den skam, de føler. Det kræver en målrettet indsats at bryde det tabu, som fattigdom efterhånden er blevet i Danmark.

Det kræver en målrettet indsats at bryde det tabu, som fattigdom efterhånden er blevet i Danmark

Det starter med anerkendelse

Det første og væsentligste skridt på vejen i den retning er at anerkende, at der findes børnefattigdom i Danmark.

Når Red Barnet blander sig i den offentlige debat og taler om børnefattigdom i Danmark, bliver vi stadig mødt med undren og skepsis fra folk, der ikke er overbeviste om, at der virkelig findes fattigdom i Danmark. Fra folk, der forståeligt nok, ikke umiddelbart kan få øje på fattigdommen i gadebilledet, der hvor de bor. Eller folk der antager, at fattigdom i Danmark må være selvforskyldt. Der er ingen tvivl om, at der ligger en stor kommunikativ opgave i at få sat ord og billeder på det, der er blevet kaldt den usynlige fattigdom i Danmark.

Men anerkendelsen bør også komme højere oppefra. Fra politikere

og ansvarlige ministre i Danmark. Red Barnet har i årevis kæmpet for, at der indføres en fattigdomsgrænse i Danmark. Ikke fordi en fattigdomsgrænse alene vil løse fattigdomsproblemet, men fordi en fattigdomsgrænse vil være et vigtigt måleinstrument, der kan give os et klart billede af, hvordan fattigdommen i vores samfund udvikler sig.

Samtidig vil en fattigdomsgrænse gøre fattigdommen mere synlig og sende et klart signal om, at der altså er en grænse for, hvad vi finder acceptabelt og anstændigt i Danmark. Endelig kan en fælles anerkendt grænse flytte fokus fra diskussionerne om metode og marginaler i følsomt statistisk materiale til det reelle problem.

Kroner og ører

Hidtil har politikerne imidlertid afvist at indføre en fattigdomsgrænse med henvisning til, at fattigdom i Danmark handler om meget mere end kroner og ører. Nuvel. I Red Barnet arbejder vi med udsatte børn og familier og kender så absolut til de sociale problemer og udfordringer, som fattige familier også kan have. Men for os er det indlysende og vigtigt at holde fast i, at fattigdom først og fremmest handler om kroner og ører.

For det første viser vores undersøgelser, at det i høj grad er forældrenes liv på de lave ydelser, der gør, at børn lever i fattigdom. For det andet oplever vi meget kontant her i Red Barnet, at det har konsekvenser for børnene hver eneste gang, der bliver skruet på de store knapper i økonomien, fordi der skal spares. Det seneste eksempel er fra forsommeren i år:

Mens Regeringen og Dansk Folkeparti forhandlede dele af den økonomiske genopretningspakke på plads, begyndte det at tikke ind med henvendelser fra forældre, som fortalte, hvilke konsekvenser spareplanerne vil få for deres børn.

Med deres fortællinger blev politikernes diskussioner om loftet over børnechecken og forkortelsen af dagpengeperioden pludselig uhyggeligt konkrete: En enlig mor til fire børn tør slet ikke at tænke på, hvad hun og hendes børn skal gøre med udsigten til at miste 4000 kr. om måneden i udbetaling. – I forvejen jagter jeg tilbud for at få tingene så billigt som overhovedet muligt. Og når jeg går ud af en måned, er der ikke en krone tilbage på kontoen, skrev hun til os. En anden mor forudser, at familiens lejlighed let kan ryge på tvangsauktion, fordi hun i fremtiden vil være tvunget til at tage større lån i boligen. Og en tredje mor fortæller, at hun kommer til at skulle droppe udflugten til København, barnets fritidsaktiviteter og skolemælken. Alt sammen vigtige elementer i et barns udvikling – som altså er betinget af kroner og ører.

Også i forvaltningen slår den manglende anerkendelse af økonomisk fattigdom igennem. Flere af de socialrådgivere, som Red Barnet

En fattigdomsgrænse vil være et vigtigt måleinstrument, der kan give os et klart billede af, hvordan fattigdommen i vores samfund udvikler sig

Det har konsekvenser for børnene hver eneste gang, der bliver skruet på de store knapper i økonomien, fordi der skal spares

Også i forvaltningen slår den manglende anerkendelse af økonomisk fattigdom igennem

Man er nødt til at kategorisere en fattig mor som en dårlig mor, hvis man vil hjælpe hende

arbejder sammen med, fortæller, at de i løbet af de seneste år har været vidner til konsekvenserne af kontanthjælpsloftet, starthjælpen osv. De familier, de arbejder med, kan simpelthen ikke få hverdagen til at hænge sammen på en forsvarlig måde. Men lovgivningen og kommunernes praksis giver ikke sagsbehandlerne mulighed for at hjælpe de fattige familier, med mindre de har andre meget tunge problemer. - For at få udløst midler, er vi nødt til at kategorisere forældre som ekstremt dårlige – selvom de 'bare' er fattige, fortalte en sagsbehandler for kort tid siden. Systemets blinde vinkel er på absurd vis med til at sætte streg under de fattige familiers skam og skyldfølelse – fordi man er nødt til at kategorisere en fattig mor som en dårlig mor, hvis man vil hjælpe hende.

Bekæmp fattigdom med rettigheder

I forbindelse med EU's fattigdomsår ligger der en kæmpe udfordring i at få politikere, forvaltning og befolkning til at anerkende, at der findes fattigdom i Danmark, og at fattigdom først og fremmest skyldes nogle økonomiske barrierer, der sætter uanstændigt snævre rammer for børnefamiliers liv. Det vil være første skridt i retning af at bryde et tungt nationalt tabu og dæmme op for de fattige familiers skam og skyldfølelse, der forstærker den sociale isolation.

Samtidig er anerkendelsen hele forudsætningen for, at politikerne kan udarbejde en klar national handlingsplan for, hvordan man vil bekæmpe børnefattigdom i Danmark. I sådan en plan er en officiel fattigdomsgrænse et afgørende redskab – og rettigheder er det vigtigste våben. For det, som den nybagte mor på fødeklinikken i Sierra Leone og kontanthjælpsmodtageren i lejligheden nord for København har til fælles, er netop, at deres børns rettigheder krænktes. Retten til overlevelse og retten til et liv i udvikling – fri for frygt og nød.

Ligesom vores udviklingsarbejde i verdens fattige lande bør hvile på et fundament af de børnerettigheder, som alle verdens lande på nær USA har skrevet under på, så bør en strategi til bekæmpelse af børnefattigdom i Danmark tage udgangspunkt i rettigheder. Det sikrer nemlig, at vi både får sat grænser for, hvor lidt man kan byde folk at leve for og får fokus på ansvarlige politikeres adfærd og beslutninger.

Mimi Jakobsen er Generalsekretær i Red Barnet

1 Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010

2 Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010, Red Barnet og SFI, 2009: Børnefattigdom i Danmark

FATTIGDOM I DANMARK – MANGLENDE ERKENDELSE OG VIDEN

Hvor mange er fattige i Danmark?

Vi ved det ikke præcist. Der er ikke opbygget og etableret en egentlig fattigdomsforskning i Danmark som i andre EU-lande, som har kunnet bidrage til en begrebsmæssig afklaring, og kontinuerligt følge udviklingen og fortælle, hvor mange der er fattige, og om der bliver flere eller færre. Vi er i stedet henvist til enkeltstående fattigdomsundersøgelser, som dukker op med mere eller mindre tilfældige mellemrum og skaber en offentlig debat om fattigdom. Det gælder fra fx SFI/Sociologisk institut (2004), Rådet for socialt udsatte (2003), Det økonomiske Råd (2006) eller løbende opgørelser fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Som grundlag for fattigdomsproblematikken præsenteres vi for det meste for fattigdomsopgørelser, som er baseret på folks indkomster, hvor fattige afgrænses som personer og familier med en disponibel indkomst under 50 % eller 60 % af median-indkomsten. I EU er man konsekvent gået over til at anvende 60 % - grænsen og snakker om antallet, som er i risiko for at leve i fattigdom. Problemet med disse opgørelser er, at de i højere grad belyser noget om ulighed og lighed i samfundet, end de viser noget om fattigdom.

Danske undersøgelser anvender mere traditionelt 50 % - grænsen. Det gælder fx Det Økonomiske Råd og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd ofte begrundet i, at det er der forskningsmæssig tradition for også internationalt i fx OECD. Det Økonomiske Råd opgørte andelen af fattige til knap 5 % i 2004, hvor fattigdomsgrænsen for en voksen lå på godt 75.000 kr. i årsindkomst (Målt ved en fattigdomsgrænse på 60 pct. af medianindkomsten var der 8,9 % fattige). Personer under uddannelse indgår ikke i undersøgelsen. Argumentationen er, at de er i gang med at forøge deres kvalifikationer, så de kan erhverve en højere indkomst, og deres nuværende situation på SU er selvvalgt.

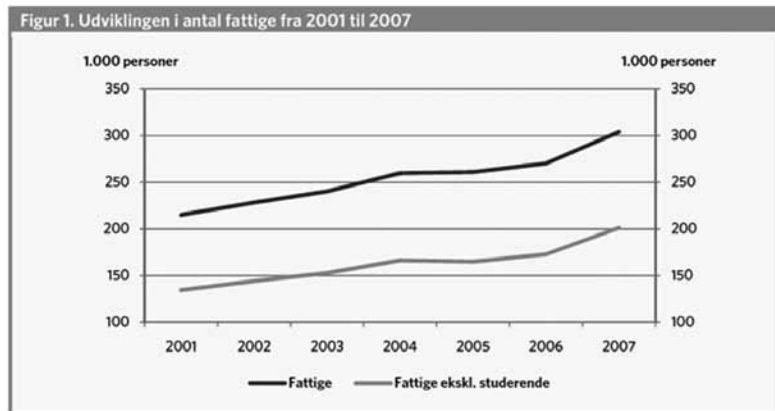
DØRs undersøgelse viser, at andelen af fattige er nogenlunde konstant over de seneste 20 år. Der er tale om en faldende andel i det første 10-år frem til midten af 90'erne, mens andelen har været stigende siden.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd opgør mere løbende antallet af fattige og efter samme metode som Det Økonomiske Råd. Arbejderbevægelsens Erhvervsråds seneste opgørelser viser, at antallet af fattige fra 2001 til 2007 er steget fra 140.000 til 200.000 fattige opgjort eksklusiv studerende.

*Af Finn Kenneth
Hansen*

Problemet med disse opgørelser er, at de i højere grad belyser noget om ulighed og lighed i samfundet, end de viser noget om fattigdom

Arbejderbevægelsens Erhvervsråds seneste opgørelser viser, at antallet af fattige fra 2001 til 2007 er steget fra 140.000 til 200.000 fattige

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Den »nye« fattigdom

Der tales om den »nye« fattigdom. Nogle taler om den i betydningen, at fattigdom ikke kun er økonomisk men også social og kulturel, andre i betydningen at det ikke kun drejer sig om materielle forhold, men i langt højere grad om manglende deltagelse i samfundet eller ligefrem en eksklusion fra samfundslivet.

I den sammenhæng kan det være vigtigt at skelne mellem fattigdom og andre sociale problemer. Dét at fattigdom er et socialt problem, betyder ikke, at alle sociale problemer er at betragte som fattigdom. Dét at være arbejdsløs eller være kontanthjælpsmodtager er ikke det samme som at være fattig, ligesom dét at være fx alkoholiker eller narkoman ikke er det samme som at være fattig. Derimod kan dét at være arbejdsløs i høj grad være årsag til, at man ikke kan klare sig i samfundet, ligesom dét at man ikke kan klare sig i samfundet kan være årsag til afledte sociale problemer som fx misbrugsproblemer, ensomhed og manglende socialt netværk. Det er vigtigt at skelne mellem fænomener på den ene side og årsager og konsekvenser på den anden side.

I den danske debat er der eksempler på at sætte lighedstegn mellem socialt udsatte og fattige, hvorved de fattige alene omfatter hjemløse, sindslidende, misbrugere, prostituerede mv. Begrebet socialt udsatte er en samlebetegnelse for flere forskellige grupper, som hver er karakteriseret ved deres sociale problemer, hvor det kan være vanskeligt at afgøre, om disse problemer er årsag til eller er afledt af, at de har vanskeligt ved at klare sig i samfundet. Derfor kan afgrænsningen af gruppen socialt udsatte ikke bidrage til en afklaring af fattigdomsproblemet.

Ser vi på de grupper, som ufrivilligt har svært ved at klare sig i dagens velfærdssamfund, kan man sige, at fattigdommen har mange ansigter. Set i et historisk perspektiv er der ikke sket de store ændringer

Dét at fattigdom er et socialt problem, betyder ikke, at alle sociale problemer er at betragte som fattigdom

Ser vi på de grupper, som ufrivilligt har svært ved at klare sig i dagens velfærdssamfund, kan man sige, at fattigdommen har mange ansigter

i fattigdomsbilledet. Det er stort set de samme grupper, som er i risikogruppen for at havne blandt de fattige i dag som for fx 20 år siden. Der er tale om træk, som også i dag er genkendelige for de grupper, som vi opfatter som fattige, og stort set er der tale om de samme kategorier.

De nyeste tendenser i fattigdommen

Derimod kan man tale om nye tendenser i fattigdomsbilledet. Selv om flere udtrykker det synspunkt, at fattigdom i Danmark ikke har noget med økonomi at gøre, er de seneste års udvikling netop præget af og udtryk for en meget konkret økonomisk fattigdom. Ændringerne på kontanthjælpsområdet i retning af adfærdsregulering snarere end opfyldelse af familiers behov har betydet, at kontanthjælpen som tidligere udgjorde et økonomisk sikkerhedsnet, i dag er at betragte som et klu-detæppe med indviklede regler og undtagelsesbestemmelser. Føringelsen af kontanthjælpsydelse og indførelsen af starthjælpsniveauet er udtryk for dette.

Den automatiske nedsættelse af ydelserne har været begrundet i incitamenter til at søge arbejde. Men incitamentene virker imidlertid kun på personer, der har mulighed for at søge arbejde. I DØRs fattigdomsrapport peges på følgende konsekvenser. »Nogle af de fattige kan have så ringe kvalifikationer eller så dårligt helbred, at økonomiske incitamenter ikke har betydning for deres chance på arbejdsmarkedet.

En ændring af ydelserne for personer, hvis beskæftigelseschancer ikke påvirkes af økonomiske incitamenter, vil derfor alene betyde en nedgang i deres indkomst, og for nogle grupper betyder det, at de kommer ned under fattigdomsgrænsen« (DØR, 2006).

Nogle af de fattige kan have så ringe kvalifikationer eller så dårligt helbred, at økonomiske incitamenter ikke har betydning for deres chance på arbejdsmarkedet

	Andel i 2001	Andel i 2007
Introduktionsydelse	15,5	72,6
Starthjælp	-	61,2
Kontanthjælp	18,0	29,9
Forsikret ledig	2,1	4,3
Beskæftigede	1,7	2,3
Førtidspension	1,1	1,6
I alt	2,5	3,7

Tabel 1: Andelen af personer og familier med indkomst under 50 % af medianindkomsten blandt personer og familier med forskellig socioøkonomisk status.

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010

Amn: Tabellen viser andelen af fattige på ordninger: Familier hvor mindst én forsørger er studerende, indgår ikke i antallet af fattige. Beskæftigelsesoplysningerne er bestemt ud fra RAS-statistikken, mens de øvrige oplysninger er baseret på beskæftigelsesministeriets DREAM. Personer i beskæftigelse omfatter derfor også beskæftigede personer på sygedagpenge, løntilskud mv.

Andelen af fattige kontanthjælpsmodtagere steg især i 2003 og 2004. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at de økonomiske vilkår for kontanthjælpsmodtagerne blev væsentligt forringet, da kontanthjælpsloftet blev indført

Andelen af kontanthjælpsmodtagere som har en indkomst under 50 % af medianindkomsten, viser sig da også at være stigende de seneste år (Tabel 2). Hvor det i 2001 var 18 %, er det i 2007 næsten 30 %, som ligger under 50% - grænsen. Andelen af fattige kontanthjælpsmodtagere steg især i 2003 og 2004. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at de økonomiske vilkår for kontanthjælpsmodtagerne blev væsentligt forringet, da kontanthjælpsloftet blev indført.

Har vi tilstrækkelig viden om fattigdomsproblematikken og hvem der er de fattige?

Velfærdssamfundets evne til at forebygge og modvirke fattigdom har været til diskussion i de senere år. For at opfylde en sådan ambition er det selvfølgelig vigtigt at kende problemernes omfang og retning, og hvad det er for problemer og problemgrupper, som grundet mangel på nødvendige ressourcer har vanskeligheder med at klare sig i samfundet.

Relative afgrænsninger som fx 50 % - grænsen er imidlertid ikke tilstrækkelige mål for en kortlægning af fattigdomsproblemerne. Problemet er, at de alene siger noget om, at folk har lavere indkomster end andre, men ikke om de rent faktisk kan leve et acceptabelt liv for de lave indkomster.

Dertil kommer, at man selvfølgelig kan sætte spørgsmålstegn ved, om alene dét at have lav indkomst ét år skaber risiko for fattigdom. Et væsentligt træk ved fattigdomsforskningen er påpegningen af varigheden af knappe ressourcer, som en helt afgørende faktor for fattigdom.

Der har derfor rejst sig en diskussion om nødvendigheden af supplerende mål, som i højere grad kan sige noget mere præcist om, hvilke personer og familier herunder børnefamilier, som har vanskeligheder med at klare sig i samfundet. For en afklaring af problemets størrelse opererer nogle lande med definerede fattigdomsgrænser.

I Danmark eksisterer der ikke en officiel fattigdomsgrænse, eller en grænse for hvem der ikke kan klare sig i samfundet. Der er heller ikke udviklet en norm for, hvor meget den enkelte person eller familie som minimum skal have til rådighed til hverdagsforbrug, for at man kan have et acceptabelt levestandard. Det betyder, at der til stadighed opstår tvivl om omfanget af personer, der har svært ved at klare sig i samfun-

Et væsentligt træk ved fattigdomsforskningen er påpegningen af varigheden af knappe ressourcer, som en helt afgørende faktor for fattigdom

det og tvivl om, om antallet af personer og familier i denne situation falder eller stiger.

Det er ikke mindst på denne baggrund, at en række private hjælpeorganisationer, herunder såvel Rådet for Socialt Udsatte og Red Barnet, på baggrund af udarbejdede rapporter om de økonomiske vilkår for henholdsvis de socialt udsatte og for børnefamilierne, har peget på behovet for fastlæggelse af en dansk fattigdomsgrænse.

Behov for erkendelse og viden

– supplerende fattigdomsafgrænsninger

Der er behov for en større politisk erkendelse af, at selv om vi lever i et velfærdssamfund, kan eksistensen af fattige forekomme. Dernæst er der behov for supplerende metoder til at indkredse omfanget af personer og familier, som har vanskeligt ved at klare sig i samfundet. Ikke blot for et enkelt år, men fortløbende så vi kan se, om problemet bliver større eller mindre og eventuelt hvor mange som hænger fast i fattigdom. Fastlæggelse af en fattigdomsgrænse kan være et bidrag til en større forståelse.

Finn Kenneth Hansen er cand.polit. og ansat i CASA

FRA FATTIGHJÆLP TIL KONKURRENCESTAT

Af Tim Knudsen

Engang var politikere stolte over at fjerne ydmygelserne fra de mennesker, som modtog støtte fra det offentlige. Fortidens fattigforsorg blev til socialpolitik, da man holdt op med at tage borgerrettigheder fra folk, som modtog hjælp fra det offentlige. Fattighjælp betød, at man mistede fx retten til at gifte sig og valgretten. Sociale problemer blev set som private. Fattighjælp ydmygede og kunne føre til, at man ikke længere kunne være herre over sit liv på afgørende punkter. De rettighedsfortabende bestemmelser gled gradvist ud af dansk lovgivning. Det begyndte så småt med alderdomsforsørgelsen i 1891, det gik videre over socialreformen i 1930'erne, mens det under besættelsen en tid gik den anden vej - ikke mindst fordi partiet Venstre ville det - og endnu i 1956 mistede 12.000 mennesker valgret ved at modtage hjælp fra det offentlige. Men slutstenen blev sat, da man i 1961 fjernede de sidste bestemmelser om rettighedsfortabelse fra den daværende forsorgslov. Grundprincippet var nu, at man i nærmere definerede situationer havde ret til ret veldefinerede offentlige ydelser uden at skulle nedgraderes som borger.

Den stat, som nu kom til verden, blev ikke mindst af triumferende politikere, der kappedes om at tage æren for den, kaldt en velfærdsstat, selv om man kan pindehugges om det ikke var mere rimeligt at kalde den velstandsstat. Til syvende og sidst var det jo ikke så nemt også at levere livskvalitet, men trods alt var det jo også væsentligt, at man kunne hjælpe borgerne materielt. Velfærdsstaten afprivatiserede sociale problemer og gjorde dem samfundsmæssige.

Allerede i 1970'erne mærkedes en ny tendens. Man bevægede sig i forbindelse med 1970'ernes socialreform et stykke væk fra materiel retssikkerhed og ville erstatte - eller i det mindste supplere den - med processuel retssikkerhed. Borgerne skulle garanteres retten til at blive hørt og inddraget, når hjælp og ydelser skulle fastlægges. Der skulle udarbejdes planer for at tilpasse - resocialisere - dem. Kontakten mellem borgere og behandlere kom mere og mere til at ligne en forhandling, men en forhandling i et meget asymmetrisk magtforhold.

Det gjorde det muligt at stille stadigt mere raffinerede og udbyggede krav som vilkår for at hjælpe borgerne.

De sociale problemer blev igen omdefinerede. Nu blev de selvskabte, men ikke private. Begyndelsen på denne omdefinition af sociale problemer fra samfundsmæssige til selvskabte faldt først i 1980'erne

Gennem de seneste årtier har globalisering været modebegrebet over alle modebegreber. Globaliseringen bruges som argument for at effekti-

Kontakten mellem borgere og behandlere kom mere og mere til at ligne en forhandling, men en forhandling i et meget asymmetrisk magtforhold

visere den offentlige resurseanvendelse. Det gælder om at få "value for money". I socialpolitisk sammenhæng vil det sige, at hvor arbejdsmarkedspolitikken engang var et lille appendiks til socialpolitikken, der er socialpolitikken nu blevet et supplement til arbejdsmarkedspolitikken. Det gælder en samfundsmæssig totalmobilisering af alle på arbejdsmarkedet for at klare den voksende konkurrence fra ikke mindst Asien - og så gælder det også om at kompensere for fødselstal, der ikke er høje nok til at reproducere befolkningen. Forhandlingsprincippet og den fleksible såkaldte processuelle retssikkerhed har været grundlaget for en stadig accelererende individregulering. Eksempelvis stiger anvendelsen af sanktioner over for modtagere af kontanthjælp, der ikke honorerer de krav og vilkår, som fastsættes for den hjælp, de modtager.

Fra arbejdsmarkedspolitik til beskæftigelsespolitik

Arbejdsmarkedspolitikken blev i løbet af det seneste kvarte århundrede til beskæftigelsespolitik. Beskæftigelsesproblemerne var ikke længere bare et konjunkturspørgsmål, men et strukturspørgsmål. Nye begreber svirrede i luften: Aktivering, puljejob, jobtræning, aktivperiode, ordinært arbejde, falddato og incitamentsstrukturer. De arbejdsløse måtte acceptere voksende indgreb i deres tilværelse. Selv alvorligt sygdomsramte, der søgte om førtidspension, risikerede at miste sygedagpenge, hvis de ikke underkastede sig "arbejdsprøvning". "Workfare" i stedet for "welfare".

Arbejdsmarkedspolitikken udvikling udviste en stadigt voksende regulering af individets adfærd. I 1970'erne var de lediges adgang til dagpengesystemet kun betinget af 26-ugers medlemskab af en A-kasse. Retten til dagpengeydelse var betinget af 26 ugers beskæftigelse de sidste tre år (fra 1976 endda fire år), dækningsgraden var 90 % (dog med maksimumsbeløb). I 1978 vedtoges, at ingen kunne miste dagpengeretten som følge af langtidsledighed, så ydelsen i princippet var permanent. Betingelsen var, at man stod til rådighed for arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedstænkningen gik siden fra velfærdstænkning til "workfare". Først den bløde "human capital" tænkning, hvor ledige blev set som sociale ressourcebærende aktører, der skal mægtig- og myndiggøres. Men under skiftende regeringer gik man til en hård "work first" tænkning, hvor ledige opfattedes som nyttemaksimerende individer, der skal motiveres, kontrolleres og straffes. Et af udtrykkene for denne ændring var, at man i en "integrationspakke" i 2005 besluttede, at ledige gifte personer kunne miste deres kontanthjælp. Også selv om de i et vist omfang havde haft arbejde. Flere og flere adfærdsregulerende krav til de ledige blev indført under sloganet »noget for noget«. OECD var begejstret over den danske »flexicurity« politik, som i »en gylden trekant« sikrer, at virksomhederne har let ved at hyre og fyre ansatte med fleksible opsigelsesregler, relativ høj arbejdsløshedsunderstøttelse

Forhandlingsprincippet og den fleksible såkaldte processuelle retssikkerhed har været grundlaget for en stadig accelererende individregulering

"Workfare" i stedet for "welfare"

Men under skiftende regeringer gik man til en hård "work first" tænkning, hvor ledige opfattedes som nyttemaksimerende individer, der skal motiveres, kontrolleres og straffes

og en aktiv arbejdsmarkedspolitik med efteruddannelse og aktivisering. Politikken blev anbefalet andre lande. At denne politik skyldes en 100-årig dansk institutionsopbygning på arbejdsmarkedet og havde været kritiseret for meningsløse aktiveringsprojekter, forsvandt i OECDs abstrakte modelverden.

Individregulering

Den tiltagende individregulering ses ikke bare i beskæftigelsespolitikken og socialpolitikken.

Ludomani, fedme, tobaksrygning og barnløshed er blevet afprivatiseret. Men det ses heller ikke rent som samfundsskabte problemer - fx at fedme fremmes af at børnene fristes med slik ved supermarkedernes kasser eller må nøjes med en kalorieholdig, men næringsfattig kost på grund af fattigdom. Vi skal lære at håndtere vores liv bedre og være mere »fit for fight« i konkurrencesamfundet. Problemerne ses som selvskabte. Samme tendens har man kunnet se i retspolitikken, hvor strengere straffe blev taget i anvendelse.

Problemerne ses
som selvskabte

Ægtefæller kunne i terapi lære at *fungere* sammen, eventuelt ved at *evaluere hjemmesituationen*. De kunne eventuelt drøfte deres *konflikthåndtering og gensidige sparring*. Den enkelte kunne overveje, hvad giver jeg, hvad får jeg, altså foretage en *cost-benefit analyse*.

Tidligere var børneopdragelse forældrenes domæne. Forældrenes ret til korporlig afstraffelse er nu blevet afskaffet. Daginstitutionernes pædagogik var tidligere et anliggende mellem forældre og institution. Daginstitutionerne var tidligere en forlængelse af hjemmet. Nu er de det første trin på vejen ind i et livslangt læringsmiljø. Med lov om pædagogiske læreplaner (2004) brød staten dybt ind i dette forhold. Børnene skal stifte bekendtskab med tal, bogstaver og helse i gul stue i børnehaven. Børnenes sociale og personlige kompetencer skal styrkes, de skal være medskabere af egen læring. I 2006 præsenterede Socialdemokraterne i forlængelse heraf forslag om individuelle udviklingsplaner for alle børn i alle daginstitutioner og i alle dagplejer. De socialiseres ind i en præstationskultur.

Børnene tilhører helt fra de tidligste år »samfundet«, som staten eufemistisk kaldes.

I 2009 ville De Konservative straffe forældre til tre-årige børn, der var bagude i sprogudviklingen, ved at beskære børnechecken. Socialdemokraterne ville i stedet give myndighederne mulighed for at indføre vuggestuetvang helt ned til et-års alderen. I december 2009 mente Dansk Folkeparti (DF) det samme, de ville bekæmpe »bandekrige« med vuggestuepålæg og bruge børnechecken som sanktion. Samtidig ville DF skære i kommunernes bloktilskud, hvis de ikke tager opgaven alvorligt. Socialministeren påpegede, at kommunerne allerede kunne pålægge forældre at få deres børn passet i vuggestue, og hvis pålægget ikke bliver fulgt, kan de miste

børnefamilieydelsen. Regeringen foreslog desuden, at alle børn, som ikke er i institution eller dagpleje, skulle sprogvurderes.

De konservative foreslog forgæves et krav om forældreuddannelse, ikke mindst til forældre med indvandrerbaggrund. Som så mange andre forslag rettede forslaget sig ikke mod velhavere i Nordsjælland, men reelt mod svage grupper.

Individets fortsatte præstationsudvikling i forhold til forandringer og kompetenceudvikling er i centrum for den offentlige regulering. Den enkelte er blevet sit eget stadig foranderlige projekt.

Livspolitik

Politisk kritik er i højere grad blevet kritik af staten som social investeringsagent i individets kompetencer. Eller om man vil: Af staten for ikke at slå til som coach. Statens rolle som coach blev understreget af en sportsretorik i alle regeringsduelige politiske partier. Daværende Statsminister Anders Fogh Rasmussen udtalte, at han drømte om et samfund, hvor enhver kan bevæge sig fra at være bistandsklient til bankdirektør - ikke det modsatte. Danmark skulle bringes "i førertrøjen«, landet skulle "fremtidssikres« til at være "verdens bedste". Til syvende og sidst ud fra økonomiske målestokke. Borgerne og erhvervsvirksomhederne skal være markedets atleter, der med en kombination af statsstøttet flexibel kompetenceudvikling og "security« - flexicurity - sikredes en omstillelig konkurrence.

Også de angiveligt borgerligt-liberale partier er mere frihedsbegrænsende end frihedssøgende forslag. Kun langt ude på de politiske yderfløje, hvor vi til den ene side finder den borgerligt-liberale tænketank CEPOS og til den anden venstrefløjspartiet Enhedslisten - sættes der for alvor spørgsmålstegn ved, hvor tæt man skal gå på individerne.

Arbejdsløse blev mere og mere pressede og efter manges opfattelse udsat for meningsløse krav. I 2008 lød der klager over, at daværende beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen havde bestemt, at arbejdsløse skulle sende mindst fire jobansøgninger om ugen. Resultatet var, at nogle virksomheder blev overvældet af flodbølger af ansøgninger, hvoraf en stor del var åbenlyst useriøse.

Den engelske sociolog Anthony Giddens opfandt et nyt begreb: Livspolitik. Men det var mest politikerne, der førte den, som fx når den i øvrigt barnløse daværende familieminister Carina Christensen (K) i 2007 opfordrede til, at hver familie fik tre børn, eller når daværende justitsminister Lene Espersen (K) udtrykte sin forfærdelse over forældrene til urolige og utilpassede unge. Men græsrodsforsøg på at finde alternative livsformer var der langt færre af end i 1970'erne. Resterne af disse forsøg var under normaliseringspres. Det store normaliseringspres. Den store afretning.

Tim Knudsen er professor ved Institut for Statskundskab, KU.

Individets fortsatte præstationsudvikling i forhold til forandringer og kompetenceudvikling er i centrum for den offentlige regulering

Kun langt ude på de politiske yderfløje, hvor vi til den ene side finder den borgerligt-liberale tænketank CEPOS og til den anden venstrefløjspartiet Enhedslisten - sættes der for alvor spørgsmålstegn ved, hvor tæt man skal gå på individerne

DEN GLOBALE KAMP MOD FATTIGDOM

*Af Peter Abrahamson.
Professor i socialpolitik
ved Seoul National
University Syd Korea*

Det er ikke kun i Europa, at der er fokus på fattigdom her i år 2010. I dagene 20. til 22. september var verdens stats- og regeringschefer samlet til topmøde ved FN i New York for at diskutere, hvordan det står til med den globale kamp mod fattigdom. Anledningen var at FN's generalforsamling ti år tidligere havde vedtaget de såkaldte årtusind udviklingsmål (millennium development goals). Det første af disse otte mål taler om, at der i år 2015 kun skal være halvt så mange der lever i ekstrem fattigdom, som der var i 1990, og 50 procent flere skal på det tidspunkt have adgang til rent drikkevand. I runde formuleringer lyder målene således:

Inden år 2015 vil verdens lande:

- udrydde fattigdom og sult
- sikre grundlæggende uddannelse til alle
- fremme ligestilling og styrke kvinders rettigheder
- formindske børnedødelighed
- formindske kvinders risiko for at dø ved fødsler
- standse udbredelse af hiv og aids, malaria og andre sygdomme, der truer menneskeheden

- sikre en miljøvenlig og bæredygtig udvikling
- opbygge et globalt partnerskab for udvikling

For hvert af de otte mål er der præciseret nogle meget konkrete målsætninger, og det var stats- og regeringschefernes rolle at vurdere, hvordan situationen er her fem år inden 2015. Som grundlag herfor havde de bl.a. en rapport fra FNs Forskningsinstitut for Social Udvikling i Geneve om Kampen mod Fattigdom og Ulighed (august 2010). Heraf fremgår det som gengivet i tabellen, at der i 1990 var 1.8 milliarder ekstremt fattige, mens der i 2005 'kun' var 1.4 milliarder; men det er også klart, at dette fald udelukkende skyldes udviklingen i Østasien, det vil helt overvejende sige i Kina. I Afrika syd for Sahara og i Sydasiens er der flere fattige end nogensinde før. I resten af verden er der ikke så mange, der lever i ekstrem fattigdom, som i FN-systemet er defineret som dem der lever for US \$ 1.25 om dagen eller mindre. Målt i forhold til befolkningerne som helhed er det således, at i 1981 levede ca. en tredjedel af verdens befolkning i ekstrem fattigdom, i 2005 var andelen reduceret til en fjerdedel. Udviklingen indenfor forskellige regioner fremgår af figuren: som nævnt er (den eneste) solstrålehistorie udviklingen i Østasien, hvor 80 procent af befolkningerne levede i ekstrem fattigdom i 1981, mens det kun gjaldt 18 procent i 2005. I Afrika er der stort set intet sket; her lever

ca. halvdelen i ekstrem fattigdom nu, ligesom det var tilfældet for 30 år siden. I Sydasiens er andelen af ekstremt fattige faldet fra 60 til 40 procent, og i Latinamerika fra 11 til ni procent. I det følgende skal jeg kort gennemgå de enkelte delmål og vurdere, hvorvidt de vil blive nået.

Udryddelsen af ekstrem fattigdom og sult

Dette mål er specificeret i tre delmål: en halvering af ekstrem fattigdom fra 1990 til 2015; tilvejebringelse af rimelige jobs til alle - inklusive kvinder og unge mennesker; en halvering fra 1990 til 2015 af antallet af folk der sulter. Det første delmål forventes nået, som sagt, pga. den fantastiske udvikling i Østasien, ikke mindst i Kina, hvor fattigdomsraten i 2015 forventes at være på fem procent. Den aktuelle krise har imidlertid sat en foreløbig stopper for at opfylde beskæftigelsesmålsætningen, og antallet af personer der lider af sult er faldende, men det går alt for langsomt til at målsætningen kan være opfyldt i 2015.

Grunduddannelse til alle

Dette mål taler om, at alle, drenge og piger, i 2015 skal have mulighed for at afslutte grundskolen. Der er sket en vækst i adgang til uddannelse. I udviklingslandene er den vokset fra 83 pct. i 2000 til 89 pct. i 2008. Desværre er tempoet dog for langsomt til at målet nås.

Fremme ligestilling og styrke kvinders rettigheder

Målet er specificeret til elimineringen af forskellen på antallet af drenge og piger der er i grund- og mellemskole, helst i 2005; og på alle niveauer senest i 2015. I udviklingslandene var der i 2008 96 piger for hver 100 drenge i grundskole, og 95 piger for hver 100 drenge i

mellemskole. Mht. videregående uddannelse er forskellen markant større: i Afrika er der kun 67 kvinder per 100 mænd; og de tilsvarende tal for Sydasiens er 76 kvinder per 100 mænd. Så selvom der er sket betydelige fremskridt så blev 2005 målet ikke nået. Ligeledes er andelen af kvinder beskæftiget udenfor landbruget i Syd- og Vestasien og i Nordafrika kun 20 pct. hvilket ligger meget langt fra et mål om at alle kvinder skal have adgang til rimelige jobs. Der er også sket fremskridt i kvinders politiske repræsentation, idet andelen af kvindelige parlamentarikere er vokset fra 11 pct. i 1995 til 19 pct. i 2010; men det er jo stadigvæk meget langt fra lige repræsentation.

Formidske børnedødelighed

Målet er præciseret til at reducere antallet af børn der dør inden de fylder fem år med to tredjedele, i perioden 1990 – 2015. I udviklingslandene i 1990 døde 100 per 1.000 fødte børn inden femårsalderen; i 2008 var tallet faldet til 72. Fremskridtet er imidlertid for langsomt. Blandt de 67 lande der er karakteriseret ved høj børnedødelighed, er det kun 10 lande, der er på vej til at opfylde målet.

Formidske kvinders risiko for at dø ved fødsler

Målet er en to tredjedels reduktion i antal kvinder, der dør under barsel, i perioden 1990 – 2015, og at kvinder i 2015 har universel adgang til familieplanlægning mm. (reproductive health). Mens kvinder i udviklede lande har en risiko på 1 ud af 5.600 for at dø under barsel, er den tilsvarende risiko i udviklingslandene 1 ud af 30, og selvom der er sket en forbedring, så er fremgangen for langsom til at målet nås.

Standse udbredelse af HIV og AIDS, malaria og andre sygdomme, der truer menneskeheden

Målet er at vi i 2015 kan bremse og vende udviklingen mht. HIV/AIDS, og at alle smittede i 2010 har adgang til behandling. Det er også målet i 2015 at vende udviklingen og reducere antallet, der rammes af malaria og andre væsentlige sygdomme. Mht. HIV/AIDS så ser udviklingen ud til at være stabiliseret, idet der i 1996 forekom 3.5 mill. nye HIV-smittede, mens tallet i 2008 var faldet til 2.7 mill. Ligeledes er antallet personer der døde af AIDS faldet fra 2.2 mill. i 2004 til 2 mill. i 2008. Der er altså gode muligheder for at målet nås på dette punkt. En femtedel af børnedødeligheden i Afrika skyldes malaria, og der er de seneste år sket en stor vækst i midler til bekæmpelse og forebyggelse af sygdommen. Tuberkulose, som er den næststørste dræber efter AIDS, er også blevet reduceret.

Sikre en miljøvenlig og bæredygtig udvikling

Der er her fire delmål. Det er et mål at integrere principperne om bæredygtig udvikling i de enkelte landes politikker og programmer og vende udviklingen mht. tabet af miljømæssige ressourcer. Dernæst er det et mål at opnå et betydeligt (significant) fald i graden af tab af biodiversitet. For det tredje er det målet at halvere antallet af personer i 2015, der ikke har adgang til rent drikkevand og sanitet. Endelig er det et mål at mindst 100 mill. slumbeboere i 2020 oplever en betydelig forbedring i deres livskvalitet. Siden 1990 har 1.7 milliarder mennesker opnået adgang til rent drikkevand, og hvis den aktuelle udvikling fortsætter, så vil målet blive nået eller endog overgået. Omvendt så har halvdelen af indbyggerne i udviklingslandene i dag ikke

adgang til grundlæggende sanitære forhold, hvorfor 2015 målet må anses for at være uden for rækkevidde. Vi har heller ikke opnået 2010 målet om at fastholde biodiversiteten, idet næsten 17.000 plante- og dyrearter for nuværende er i risiko for at forsvinde. Men målet ang. slumbeboere er allerede opnået dobbelt op endda, idet 200 mill. af dem har fået adgang til rent drikkevand, sanitet, og bedre og mindre overbefolkede boliger.

Opbygge et globalt partnerskab for udvikling

Dette mål er ekspliciteret i fem delmål. Videreudviklingen af et åbent, regelbaseret, forudsigeligt, ikke-diskriminerende handels- og finanssystem. Specielt fokus på de problemer, som de mindst udviklede lande, de lande der ikke har adgang til havet samt de små østater, har. En omfattende forvaltning af ulandenes gæld. Bibringe, i samarbejde med medicinalindustrien, adgang til betalelig medicin i udviklingslandene. I samarbejde med den private sektor at gøre fordelene ved nye teknologier tilgængelige. Udviklingslandene har faktisk i højere grad opnået adgang til markederne i de udviklede lande, og de mindst udviklede lande har draget fordel af tarifreduktioner. Desuden er gældsbyrden blevet reduceret væsentligt, og ligger et godt stykke under tidligere niveau. Flere i tredje verden har også fået adgang til internettet; men det gælder stadigvæk kun én ud af seks. Endelig er verden milevidt fra at opfylde den generelle FN-målsætning om at den officielle udviklingshjælp skal udgøre 0.7 pct. af de udviklede landes samlede BNP. Tallet er i øjeblikket 0.31 pct. og kun fem lande, heriblandt Danmark, har opfyldt denne målsætning.

Det var særligt dette punkt om de rige lan-

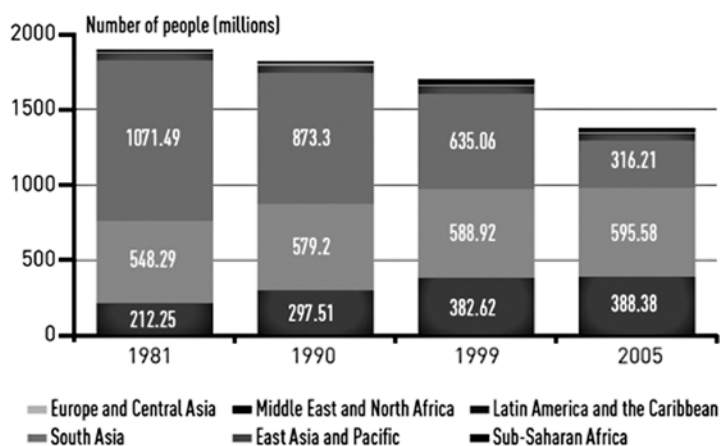
des manglende vilje til at overholde tidligere afgivne løfter om hjælp, der påkaldte sig negativ kritik ifm. med topmødet i New York. I en samlet vurdering af graden af forventet målopfyldelse forbliver det en smagssag, om glasset er halvt fyldt eller halvt tomt.

Kilder

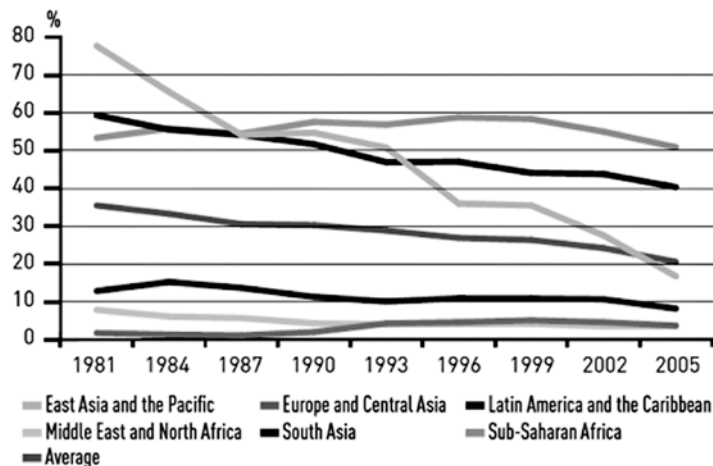
UNRISD (2010). Combating Poverty and Inequality: Structural Change, Social Policy and Politics. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.

UNITED NATIONS SUMMIT 20-22 September 2010, New York, High-Level Plenary Meeting of the General Assembly.
<http://www.un.org/millenniumgoals/>

A: Number of people living on less than \$1.25 a day

B: Proportion of the population living on less than \$1.25 a day

EU'S FATTIGDOMSBEKÆMPELSE FREM MOD 2020

Af Per K. Larsen. EAPN.DK (European Anti-Poverty Network – Denmark).

Der har gennem hele år 2010 været aktiviteter i Danmark og andre EU-lande med fokus på fattigdom og eksklusion. I Danmark støtter over 25 NGO initiativet »STOP FATTIGDOM NU«. En stor del af året er gået, men der sker meget før året slutter helt. Se www.stopfattigdom.nu og www.euaar2010.dk.

Specielt uge 44 er værd at holde øje med. 1. – 5. november er af EU udpeget til at være den uge i Fattigdomsåret hvor der er fokus fattigdom i Danmark. Københavns kommune, Socialpolitisk Forening og EAPN.DK arrangerer alternative konferencer tirsdag og onsdag på Kofoeds Skole. Torsdag sættes de »Fattiges Ret« på Borups Højskole i et samarbejde med Rådet for Socialt Udsatte, og samme dag holder Socialpolitisk Forening og EAPN.DK i Århus en konference i Folkeoplysningens Hus.

Og hvad så?

Det gode spørgsmål er nu og hvad så? Hvad skal al den opmærksom og viden bruges til? Vi dokumenterer at fattigdommen vokser og at uligheden stiger. Der er klare sociale skævheder i uddannelse, sundhed, ledighed og usikre vilkår i ansættelsen. Der er stadig flere eksempler på social dumping. Tendenserne er ikke blot i Danmark men i hele Europa. Det mærkelige er blot at hvis man vil se politikker for indsatser mod fattigdom og social eksklusion, skal man til Bruxelles. Hvor vi før med stolthed kunne

snakke om dansk og nordisk velfærd, oplever vi nu den danske regering som passiv eller direkte modstander af fattigdomsbekæmpende initiativer. Danmark, Sverige og Holland er sikre nej-sigere når det gælder EU's forslag til fattigdomsgrænser, minimumindkomster og fattigdomsprogrammer. De rigeste lande er de mest usolidariske. Ikke blot over for egne borgere, men også over for fattige i alle lande.

Europe 2020

I løbet af 2010, i 1. halvår, er der udviklet en fælles europæisk plan »Europe 2020«. Den danske regering har også en »Danmark 2020« plan. Men i modsætning til den danske plan, er der i »Europe 2020« en samlet politik. Den europæiske plan har 5 mål, et af dem er at reducere fattigdom og social eksklusion. Oprindeligt var målet at reducere antallet der lever under 60% af median grænsen med 25%. Dette klare mål er bl.a. ved den danske regerings indsats blevet svækket, men det er lykkedes at skabe enighed om andre mål og redskaber som Nationale Reform Programmer, nationale platforme og rapportering. Det ligger uden for rammerne af denne artikel at uddybe dette. Men det er vigtigt at nævne at Danmark har forpligtet sig på linje med andre EU lande. Derfor kan vi forvente at se danske fattigdomsindikatorer, et dansk nationalt reform program, en dansk platform osv. Især nu, hvor der igen er kommet en socialminister. Hvor stærk det kommer til at stå, afhænger bl.a. om det lykkes at bygge videre på aktiviteter og netværk skabt i 2010.

FRIVILLIGHEDSÅR OG HANDLINGSPLAN MOD BØRNEFATTIGDOM

Af Knud Vilby

Fokusopgaver for Socialpolitisk Forening i 2011

EU har udråbt 2011 til det europæiske år for *frivilligt arbejde til fremme af aktivt medborgerskab*. I daglig tale vil det blive kaldt Frivillighedsåret, og mon ikke Regeringen vil tage denne enkle betegnelse til sig. Europas regeringer retter i disse år meget fokus på det frivillige sociale arbejde, og mange steder kan man mærke, at der er en ide om at det frivillige arbejde skal klare flere og flere velfærdsstatslige opgaver. Man kan se ønsker om en forskydning af den nordiske velfærdsmodel hen imod en model, hvor civilsamfundet skal løse flere sociale opgaver.

I Socialpolitisk Forening tilslutter vi os naturligvis ideen om, at frivilligt arbejde er et væsentligt element i et aktivt medborgerskab. Vi ønsker at fremme et medborgerskabsbegreb, der sikrer det enkelte menneske rettigheder og gode muligheder for at deltage i det politisk, sociale, kulturelle og økonomiske liv. Frivilligt arbejde, både det frivillige sociale arbejde og andre former for frivilligt arbejde, er en meget væsentlig del af vores danske samfund. Det sikrer gennemførelsen af væsentlige opgaver, samtidig med at det bidrager til at sikre den enkeltes deltagelse i samfundets aktiviteter.

Vi ser også frivillighedsåret som noget der potentielt kan blive en vigtig efterfølger til det nuværende fattigdomsår. Danmark og de øvrige EU-lande skal præsentere handlingspla-

ner, der viser, hvordan man vil bekæmpe fattigdom over de næste år, og det er givet at det frivillige arbejde har en plads i den sammenhæng. Ikke mindst handler det om at styrke fattige og socialt udsatte i deres kamp for at overvinde isolation og selv at løse deres og lokalsamfundenes problemer. På mange områder er forudsætningen for holdbare løsninger et stærkt og tæt samspil mellem en ordentlig offentlig indsats og styrket lokal mobilisering. Og der er heldigvis mange gode eksempler på at frivillige kan være gode brobyggere i lokalsamfundet.

Samtidig er det dog helt afgørende, at frivillighedsåret ikke i en sparetid, som nu, bruges til at det offentlige »tørre opgaver af« på den frivillige sektor. Der er mange, der gerne vil have de frivillige til at overtage centrale sociale opgaver, som følge af at der gennemføres voldsomme nedskæringer på det kommunale område. Men lige så rigtigt det er, at frivilligsektoren kan være med til at løse store og vigtige opgaver, lige så centralt er det at fastholde, at det offentlige har – og stadig skal have – ansvaret for, at indsatser overalt i Danmark lever op til de normer og lovgivningskrav, der er gældende.

Den overordnede kamp mod fattigdommen er et samfundsansvar. Det er et ansvar vores regering har svigtet, og den skal fortsat presses til en samfundsmæssig kamp mod fattigdom og ulighed.

Det er en vigtig opgave for Socialpolitisk Forening at spille aktivt ind i Frivillighedsåret 2011. Vi vil finde vores mere præcise rolle i

samarbejde og samspil med de sociale organisationer, og efter en foreløbig drøftelse i hovedbestyrelsen regner vi med, at vi især vil fokusere på tre områder:

- 1) den mere principielle politikformulering i frivillighedsdebatten,
- 2) spørgsmål om retssikkerhed for fattige og socialt udsatte
- 3) hvordan kan det frivillige arbejde styrke socialt udsattes samfundsinddragelse (inklusion) gennem egen organisering og indsats (empowerment).

En anden central rolle for Socialpolitisk Forening i det kommende år bliver at videreføre fattigdomsdiskussionen, og at sikre at fokus på fattigdom fastholdes. Det handler

ikke mindst om at styrke en indsats, som giver børn og unge fra fattige familier en bedre start i livet.

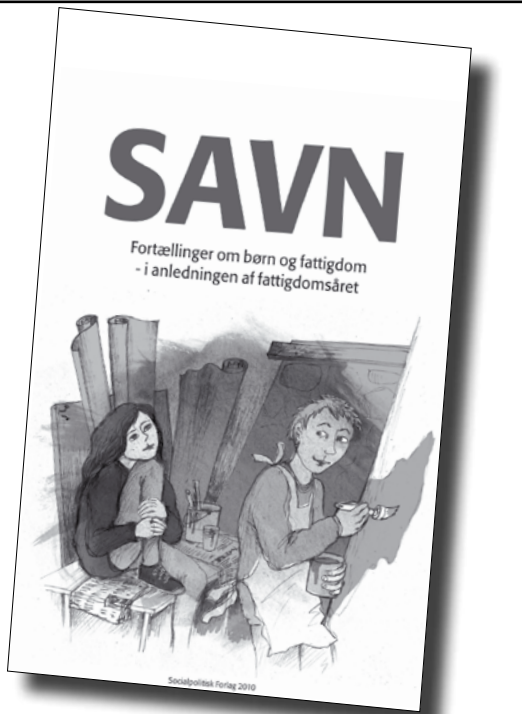
På et Kritisk Socialt Forum her i efteråret har repræsentanter for Socialpolitisk Forening og en række børneorienterede sociale organisationer drøftet »børnefattigdom« og nødvendige indsatser for at bekæmpe børnefattigdom.

Det er på den baggrund besluttet at udarbejde et udkast til en handlingsplan til bekæmpelse af børnefattigdom, og at sikre bredest mulig opbakning til en sådan plan. Det forventes, at planskitsen vil kunne ligge færdig omkring årsskiftet.

FÅ ET EKSEMPLAR AF SAVN

Medlemmer af Socialpolitisk Forening kan få tilsendt ét eksemplar af SAVN – *Fortællinger om børn og fattigdom i anledning af fattigdomsåret*, ved at indbetale forsendelsesomkostninger på 40 kr. til Merkur Bank reg. 8401 konto 1107640.

Skriv navn og adresse på indbetalingen, så sender vi hæftet.

SOCIALPOLITISK FORENINGS HOVEDBESTYRELSE

Formand

Knud Vilby

Forretningsudvalg

Anne Petersen (FOA)

Bente Rich

Bjørn Christensen (Internationalt Udvalg)

Brian Lentz (Sydhavns-Compagniet)

Ebbe Brems (Socialistisk Folkeparti)

Hanne Thomsen (Diakonissestiftelsen)

Mads Samsing

Susanne Lyngsø (Dansk Socialrådgiverforening)

Søren Bjarnø

Øvrige hovedbestyrelse

Bettina Post (Dansk Socialrådgiverforening)

Carl Christensen (Nordjylland)

Christian Sølyst (LO)

Ejgil Aagaard (Fyn)

Else Kayser (Dansk Sygeplejeråd)

Erik Nejrup (Dansk Magisterforening)

Jane Korczak (3F)

Knud Olsen (Viborg)

Lis Pedersen (BUPL)

Mandana Zarrehparvar

Ninna Leth (Sydvestjylland)

Ove Lund (Hovedstaden)

Peter Poulsen (Dansk Metal)

Per Støve (HK-kommunal)

Preben Etwil

René Meyrowitch

Viggo Jonassen (Århus)

Internationalt udvalg

Formand Bjørn Christensen

Annelise Murakami

Henning Hansen

Joan Münch

Kay Jokil

Mandana Zarrehparvar

Ole Hammer

Ole Meldgaard

SOCIALPOLITISK FORENINGS LOKALFORENINGER

Lokalforeningen for Hovedstaden

v/ formand Ove Lund

Tlf.: 39 90 04 07

ovelund@raastof.dk

Lokalforeningen for Sydvestjylland

v/ formand Ninna Leth

nl@cvu-vest.dk

Lokalforeningen for Viborgområdet

v/ formand Knud Olsen

Tlf.: 97 52 37 01

knud_olsen@get2net.dk

Lokalforeningen for Århus og omegn

v/ formand Viggo Jonassen

Tlf.: 86 17 49 57

viggojonassen@gmail.com

Lokalforeningen for Fyn

v/ formand Ejgil Aagaard

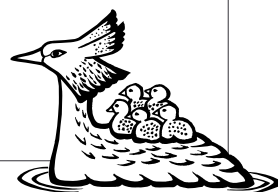
Tlf.: 66 12 34 06

Ejgil.aagaard@gmail.com

Lokalforeningen for Nordjylland

v/ formand Carl Christensen

carl-eva@stofanet.dk

KALENDER

2010

- **2. og 3. november kl. 13 – 16.**
Alternative konferencer mod fattigdom og social eksklusion.
2.11. Status på fattigdomsåret og 3.11. Løsninger på kort og lang sigt. Begge dage på Kofoeds Skole. Arrangeret i samarbejde mellem Stop Fattigdom Nu og Københavns Kommune. Læs mere www.stopfattigdom.nu
- **4. november kl. 12 – 16**
Fattiges Ret, høring på Borups Højskole om rettigheder og realiter. Uddeling af Fernandoprisen 2010. Arrangeres af Stop Fattigdom Nu i samarbejde med Rådet for Socialt Udsatte. Læs mere www.stopfattigdom.nu
- **4. november kl. 15.15**
Uddeling af Socialpolitisk Forenings Fernando-prisen 2010, på Borup Højskole. Se hvem der vinder prisen og læs begrundelsen på www.socialpolitisk-forening.dk, efter uddelingen
- **4. november kl. 16 – 18**
Mini konference En officiel fattigdomsgrænse i kommunalt perspektiv, Café Nicolai, Folkeoplysningshus, Vester Allé 8, Århus. Arrangeret af EAPN.DK, Socialpolitisk Forening Århus og FO-Århus. Læs på www.stopfattigdom.nu
- **4. november kl. 19.30**
Møde med Peter Duetoft, der lægger op til dialog om hvordan politiske beslutninger berører de mest udsatte, i Huset, Hasserisgade 10, Aalborg. Arrangeret af Socialpolitisk Forening, Nordjylland. Læs mere på www.socialpolitisk-foreningnordjylland.dk

2011

- **6. – 11. februar**
World Social Forum i Dakar, Senegal, hvor temaer er migration. Se mere på www.fsm2011.org/en/frontpage